

Cizinci v ČR (Postoj občanů na Zlínsku a okolí k cizincům pobývajících na území ČR)

Jiří Hodulík

Bakalářská práce
2006

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Univerzitní institut

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Univerzitní institut

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří HODULÍK

Studijní program: B 7501 Pedagogika

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Postoj občanů na Zlínsku k cizincům s pobytem na území ČR.

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce.

Provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.

Přijetí odpovídajících závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Literatura:

-PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. Akademický slovník cizích slov. Praha: Fortuna, 1998, ISBN 80-200-0982-5

-VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-678-0,

-ŠÍŠKOVÁ, T. Výchova kátoleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998, ISBN 80-7178-285-8,

-BUDILOVÁ, L., HIRT, T. Policista v multikulturním prostředí. Praha: b.n., 2005, ISBN 80-903510-1-8,

-PRUCHA, J. Multikulturní výchova - teorie, praxe, výzkum.

-Intranet Ministerstva vnitra České republiky:

-Integrace cizinců

-Migrace - nelegální migrace na území ČR (2005)

-MV ČR - Odbor bezpečnostní politiky (2004)

-MV ČR - Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním menšinám (2002)

Internet :

www.mvcr.cz

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jakub Hladík

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

3. března 2006

Termín odevzdání bakalářské práce:

13. června 2006

Ve Zlíně dne 3. března 2006

prof. Ing. Roman Prokopp, CSc.
prorektor

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato závěrečná práce je zaměřena na základní cizineckou problematiku, tzn. na informace vztahující se k migraci a její stručnou historii, na nelegální migraci a ekonomickou, pracovní migraci, na pobyt cizinců v České republice v současné době, azyl, azylovou proceduru, ochranu státní hranice České republiky a na legislativu spojenou s pobytem cizinců v České republice. V práci jsou uvedené také některé statistické údaje ohledně počtů migrantů, nelegálních migrantů, ekonomicky aktivních cizinců a žadatelů o azyl. Dále jsou zde zmíněny také problémy plynoucí z migrace a přistěhovalectví, mimo jiné terorismus, rasismus, xenofobie a extremismus. Výzkum je zaměřen na postoj občanů ČR k cizincům a zodpoví nám některé z otázek zaměřené na výše uvedenou problematiku.

Klíčová slova: migrace, nelegální migrace, ekonomická migrace, azyl, terorismus, rasismus, xenofobie, extremismus.

ABSTRACT

This final work is centred on ground foreigner problems, on information relate itself to migration and him shortness history, on illegal migration and economy work migration, on stays foreigners in Czech republic currently, asylum, asylum procedure, control state bound Czech republic and on legislative connected with stays foreigners in Czech republic. At work they are introduced too some statistics data respects the number of migrants, illegal migrants, economy active foreigners and requested about asylum. Further they are here refer too problems resulting from migration and immigration, aside other terrorism, racism, xenophobia and extremism. Applications department is centred on beds now and then Czech republic to foreigners and make out us some from questions centred on upwards introduced problems.

Keywords: migration, illegal migration, economy migration, asylum, terrorism, racism, xenophobia, extremism.

Česká republika byla a je v průběhu celé své historie mnohonárodnostním státem a vzhledem ke své poloze a nové roli v budoucí sjednocené Evropě jím bude i nadále. (4, s. 44)

Děkuji Mgr. Jakubu Hladíkovi za cenné rady a ochotu při řešení bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PŘÍSTĚHOVALECTVÍ	11
1.1 HISTORIE PŘÍSTĚHOVALECTVÍ OBECNĚ.....	11
1.2 PŘÍČINY PŘÍSTĚHOVALECTVÍ.....	11
2 MIGRACE	13
2.1 CO JE MIGRACE.....	13
2.2 FAKTORY MIGRACE	13
2.3 DĚLENÍ MIGRACE.....	13
2.4 POČTY MIGRANTŮ	14
2.5 LEGISLATIVA	15
3 NELEGÁLNÍ MIGRACE	16
3.1 POJEM NELEGÁLNÍ MIGRACE.....	16
3.2 ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ.....	16
3.3 SPRÁVNÍ VYHOŠTĚNÍ	17
3.4 SOUDNÍ VYHOŠTĚNÍ.....	17
3.5 POČTY NELEGÁLNÍCH MIGRANTŮ	18
3.6 LEGISLATIVA	19
4 EKONOMICKÁ MIGRACE	20
4.1 DŮVODY MIGRACE	20
4.2 MIGRACE Z VÝCHODNÍ EVROPY	21
4.2.1 Ukrajinci.....	21
4.2.2 Moldavané.....	22
4.2.3 Bulhaři.....	22
4.2.4 Výčet dalších skupin z Evropy s trvalým pobytem na území ČR.....	23
4.3 MIGRACE Z ASIE	24
4.3.1 Vietnamci	24
4.3.2 Číňané	26
4.3.3 Výčet dalších skupin z Asie s trvalým pobytem na území ČR.....	26
4.4 POČTY EKONOMICKY AKTIVNÍCH CIZINCŮ	27
4.5 LEGISLATIVA	29
5 UPRCHLÍCI, AZYL A AZYLANTI V ČR	30

5.1	OBČANÉ A CIZINCI.....	30
5.2	UPRCHLÍCI.....	30
5.3	AZYLANTI	30
5.4	ÚČEL AZYLU.....	31
5.5	AZYLOVÁ PROCEDURA	31
5.6	POČTY ŽADATELŮ O AZYL A AZYLANTI V ČR	33
5.7	LEGISLATIVA	34
5.8	DOČASNÁ OCHRANA.....	34
5.9	VÝČET NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ.....	35
6	PROBLÉMY PLYNOUCÍ Z MIGRACE A PŘISTĚHOVALECTVÍ.....	37
6.1	TERORISMUS	37
6.2	RASISMUS.....	38
6.3	XENOFOBIE.....	39
6.4	EXTREMISMUS	39
6.5	NELEGÁLNÍ MIGRACE JAKO PROBLÉM.....	40
II	PRAKTICKÁ ČÁST	42
7	ÚVOD.....	43
8	METODOLOGIE – ZÍSKÁVÁNÍ DAT	44
8.1	VZOREK A METODA JEHO VÝBĚRU	44
8.2	METODA ZÍSKÁVÁNÍ DAT	44
8.3	VZOR DOTAZNÍKU	44
9	VÝSLEDKY VÝZKUMU	45

9.1 OTÁZKA Č. 5	45
9.2 OTÁZKA Č. 6	46
9.3 OTÁZKA Č. 7	47
9.4 OTÁZKA Č. 8	48
9.5 OTÁZKA Č. 9	49
9.6 OTÁZKA Č. 10	50
9.7 OTÁZKA Č. 11	51
9.8 OTÁZKA Č. 12	52
9.9 OTÁZKA Č. 13	53
9.10 OTÁZKA Č. 14	54
9.11 OTÁZKA Č. 15	55
9.12 OTÁZKA Č. 16	56
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
SEZNAM GRAFŮ	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Česká společnost je úzce spojena se svou historií, tím i s historií národnostních minorit nebo etnických skupin migrantů a cizinců, tedy i s jejich tradicí, hodnotami, zkušenostmi, které však mohou být a dle mého názoru také jsou odlišné od tradic, hodnot a zkušeností české majority. Rozdílný hodnotový systém se stává příčinou složitého, komplikovaného soužití. Majorita si přeje, aby se menšina vzdala svých hodnot a přizpůsobila se většině. Je otázkou, zda je to tak snadné, zda pak bude jedinec někam patřit, zda neztratí svou původní identitu.

To, jak jednáme s příslušníky národnostních menšin, s migranty a cizinci bývá často ovlivněno našimi informacemi a zkušenostmi s jedinci a ne vždy to mohou být zkušenosti kladné. Potom vznikají mnohé předsudky a předpoklady, které sdílí široký okruh lidí, který si již neuvědomuje, že to mohou být pouze generalizované informace a představy. Tak se vytvářejí stereotypy. Generalizace začíná vadit tehdy, když hodnotíme někoho na základě jednoho rysu. A ubližuje tehdy, když druhého za příslušnost k určité skupině odsoudím, a dokonce ho pokládám za méněcenného. (1, s.15)

A jak je to s migrací? M. Gordon ve své knize *Assimilation in American Life* v úvodu cituje z Carrolovy knihy *Alenka v kraji divů a za zrcadlem*. Alenka se ptá kočky: „Řekla bys mi, prosím, kudy se odtud dostanu?“ a kočka odpovídá: „To hodně záleží na tom, kam se chceš dostat.“ Gordon mohl tímto citátem vyjadřovat mnohé, nabízí se však následující závěr: Menšina si musí sama zvolit svou budoucí roli, jakou chce hrát v majoritní společnosti, a poté se vydat na jasnou cestu dosažení tohoto cíle. V současném světě jsou však „společná rozhodnutí“, a poté i jejich naplnění, velmi obtížná. Rozhodování migrantů a v konečné fázi jejich chování je velmi složitý proces, který podléhá množství různorodých, nezávislých, ale většinou vzájemně podmíněných faktorů. (1, s.17)

Ve své práci se budu zabývat cizineckou problematikou, především migrací, svůj výzkum zaměřím na otázku postoje občanů ve Zlínském kraji ve vztahu k cizincům.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘÍSTĚHOVALECTVÍ

1.1 Historie přistěhovalectví obecně

Lidé měli a mají s nově příchozími nebo s těmi, kteří o příchod usilovali či usilují mnoho společného. Společnosti se vždy snažily kontrolovat příliv cizinců. Také se vždy usilovalo o to nepřijímat některé skupiny vůbec, což se týkalo především chudých, nemocných a zločinců. Na druhou stranu vždy existovaly výjimky z těchto pravidel, které se hodily zejména v případech, kdy příchozí přinášeli bohatství, znalosti, zručnost a kulturu.⁽⁵⁾

1.2 Příčiny přistěhovalectví

Přesuny obyvatelstva měly a mají nejrůznější příčiny. Lidé se stěhovali do oblastí s lepší půdou, v důsledku přírodních katastrof, z náboženských a politických důvodů. Nejvýznamnější migrační vlny ve středověké Evropě známe jako „stěhování národů“ (3. až 6. století), vpád Arabů (7. a 8. století) a také západní výboje Čingischánovy Zlaté hordy ve 13. století. Do této fáze se řadí i průnik otomanských Turků do střední Evropy v průběhu 14. až 16. století. V 17. století začala větší migrace jednotlivců a rodin. Důvody pohybu byly ekonomické, města a hospodářsky se rozvíjející oblasti nabízely lepší možnosti obživy. Velmi výrazně se v tomto období jako příčina migrace odrazila také touha po náboženské a politické svobodě a politika států začala hrát výraznou roli. V době od 17. století do druhé světové války se v rámci největší mezinárodní migrační vlny v dějinách přesunulo kolem 65 milionů lidí z Evropy do Severní a Jižní Ameriky a dalších 17 milionů odešlo do Afriky a Austrálie.⁽⁷⁾

V současné době jsou důvody, které vedou občany k odchodu ze své země převážně dvojího druhu: ekonomické a politické. Ekonomické důvody jsou příznačné především pro imigranty z Evropy. Jejich cílem je zpravidla SRN. Od vzniku ČR v roce 1993 je zaznamenáván jejich neustálý nárůst. Největší skupinu tvoří Rumuni, Ukrajinci a další občané z postsovětských republik.

Politické důvody převažují u občanů asijských států. Největší podíl tvoří občané Afghánistánu, Srí Lanky, Číny. Specifická byla migrace občanů SRJ (Kosova), která byla v souvislosti s válečným konfliktem v této oblasti. Mnozí z těchto migrantů také žádají o status uprchlíka.

Cíle politických migrantů jsou však shodné s migranty ekonomickými. ČR je pouze přechodným místem pobytu. Migrantů většinou platí za cestu až do západních zemí, zejména SRN, Itálie nebo Francie. Jejich snahou je dostat se do těchto zemí i přes zadržení v ČR. Mnoho žadatelů o status uprchlíka se řízení ani neúčastní a snaží se republiku opustit co nejdříve.

Převažující příčiny migrace v současnosti tedy spatřuji v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik a v životní úrovni.

2 MIGRACE

2.1 Co je migrace

Migraci lze definovat jako časově ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi. (6)

Jiná definice, podle stránek Ministerstva vnitra ČR zní, že migrace je přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních.(7) Dá se říct, že s ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje.

2.2 Faktory migrace

Negativní příčiny a faktory migraci vyvolávající (ekonomika, nepříznivá politická situace, válečný stav, diskriminace apod.) nelze považovat za jediné, co migraci umožňuje. Musíme počítat i s faktory tzv. pozitivními, které migraci napomáhají. Jedná se například o zlepšující se dopravní propojenost mezi světadíly i mezi jednotlivými státy, nebo odstraňování bariér volného pohybu osob mezi státy (Schengenská spolupráce). (3, s. 48)

2.3 Dělení migrace

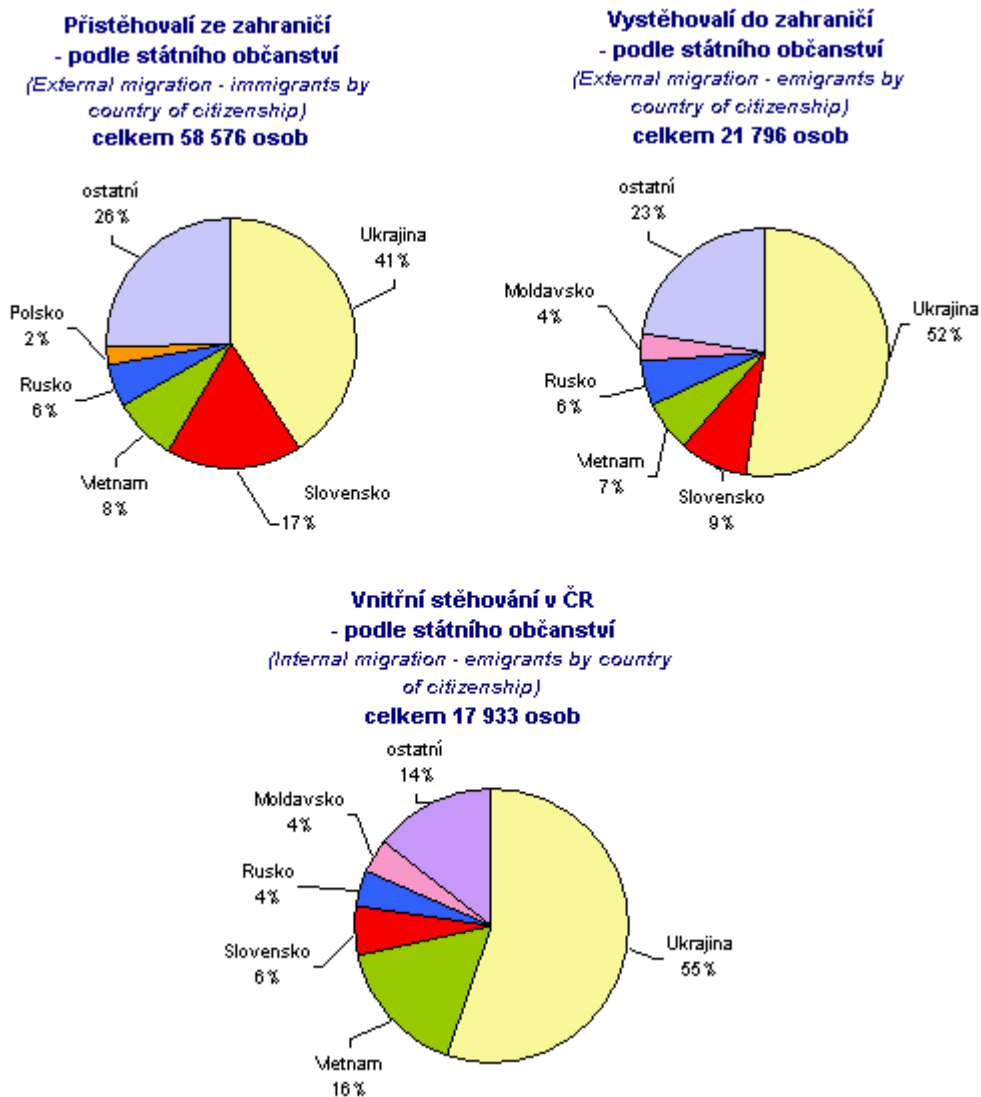
Migraci můžeme dělit podle mnoha kritérií, mezi nejčastější patří rozdělení migrace na legální a nelegální, dále na dobrovolnou a vynucenou. Mezi dobrovolnou a vynucenou migrací je zřejmě úzká hranice, především podíváme-li se migraci pracovní, která je spojena s ekonomikou dané země. Mezi dobrovolnou migrací můžeme zařadit opuštění země za účelem studia, zaměstnání, sloučení rodiny. Vynucená migrace je snahou vyhnout se pronásledování, represi, ozbrojeným konfliktům, přírodním katastrofám apod. (3, s. 48)

2.4 Počty migrantů

V následujících grafech je uvedena migrace do České republiky, dále z České republiky a v rámci České republiky. Dělení je provedeno podle státního občanství.

Zdroj k níže uvedeným grafům jsem využil ze stránek Českého statistického úřadu, data byla aktualizována v roce 2006 a znázorňují migraci za rok 2005.

Grafy č. 1,2,3. (18)

2.5 Legislativa

Migrace na území České republiky je upravena především těmito zákony:

- a) Zák. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů
- b) Zák. č. 325/1999 Sb. o azylu
- c) Zák. č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců

Dostupnost výše uvedených zákonů a sdělení lze nalézt na internetových stránkách
www.portal.gov.cz

3 NELEGÁLNÍ MIGRACE

3.1 Pojem nelegální migrace

Pojmem nelegální migrace se rozumí situace, kdy cizinec porušuje pobytový režim na území České republiky (tedy pobývá na území nelegálně) nebo kdy osoba nedovoleným způsobem překročí státní hranici České republiky (ať z republiky nebo do ČR) nebo se o to prokazatelně pokusí. Nedovolené překračování státní hranice se týká jak cizinců tak občanů ČR.

Nedovoleným způsobem překračuje člověk hranice, pokud

- tak činí mimo hraniční přechod,
- překračuje hranice v úkrytu dopravního prostředku,
- nemá při vstupu na území potřebné doklady,
- předloží neregulérní cestovní doklad,

se pokouší vstoupit na území, i když trvá trest vyhoštění nebo je pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění. (8)

3.2 Zajištění cizinců

Cizinci, které zajistí útvar cizinecké a pohraniční policie za účelem řízení o správním vyhoštění, jsou umístěni do zařízení pro zajištění cizinců. Účelem zajištění je identifikace osob, ukončení řízení o správním vyhoštění a jeho realizace. Zákon o pobytu cizinců umožňuje zajistit člověka maximálně na 180 dní. Pokud se za tu dobu nepodaří řízení o správním vyhoštění ukončit, je cizinec propuštěn na území. V zařízení pro zajištění cizinců lze požádat o azyl, a to do 7 dnů po poučení o této možnosti. Žadatelé o azyl nejsou ze zařízení propouštěni, ale řízení o azylu probíhá paralelně s řízením o správním vyhoštění, které ovšem nesmí být do skončení azylového řízení realizováno. (8)

Zařízení pro zajištění cizinců se nacházejí v obcích Balková, Velké Přílepy, Poštorná, Bělá–Jezová a Frýdek–Místek.

3.3 Správní vyhoštění

O správním vyhoštění rozhoduje Policie ČR, konkrétně cizinecká a pohraniční policie, na základě ustanovení hlavy X a XI zákona o pobytu cizinců. Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území České republiky a stanovení doby, po kterou nelze cizinci vstup na území umožnit.

Policie může vydat rozhodnutí o správním vyhoštění cizince z přechodného pobytu na území s dobou platnosti :

- až na 3 roky - pokud cizinec pobývá na území neoprávněně bez dokladu; pokud cizinec pobývá na území po skončení platnosti víza nebo povolení k pobytu, a není k tomu oprávněn; nebo pokud uvedl cizinec nepravdivé údaje v rámci řízení o správním vyhoštění s cílem ovlivnit výsledek řízení
- až na 5 let – například prokáže-li se cizinec padělaným dokladem; je-li zaměstnán bez povolení k zaměstnání, přestože se toto povolení vyžaduje, anebo bez povolení zaměstnal cizince; překročil-li státní hranice v úkrytu nebo mimo hraniční přechod
- až na 10 let - je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území ohrozit bezpečnost státu nebo je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území závažným způsobem narušit veřejný pořádek. (8)

3.4 Soudní vyhoštění

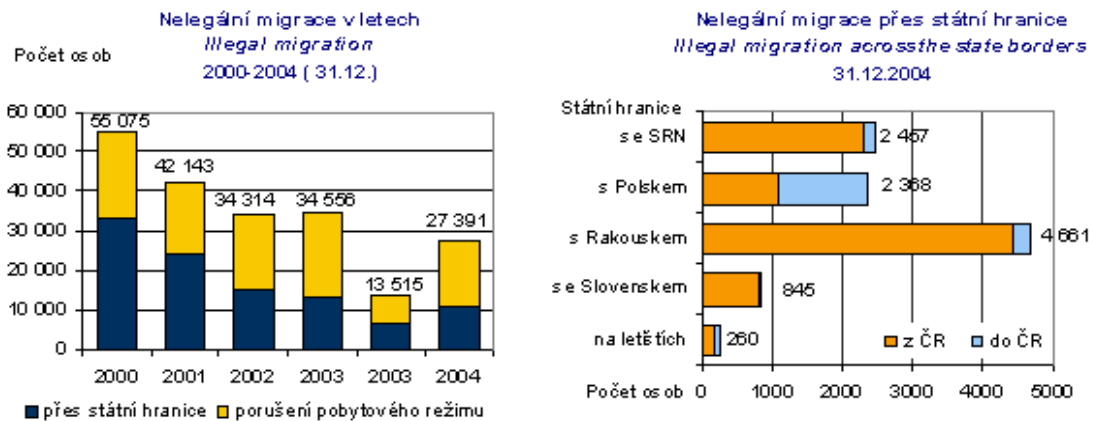
Cizinci může být rovněž uloženo soudní vyhoštění podle zákona č. 140/1961 Sb. (Trestní zákon), který ukládají soudy v trestním řízení podle zákona č. 141/1961 Sb. (o trestním řízení soudním) v souvislosti s jedním nebo více trestnými činy, pro které byl cizinec odsouzen. Trest vyhoštění může soud uložit podle trestního zákona jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu. (Trest vyhoštění neukládají soudy každému cizinci, který je odsouzen za spáchání trestného činu.) (8)

3.5 Počty nelegálních migrantů

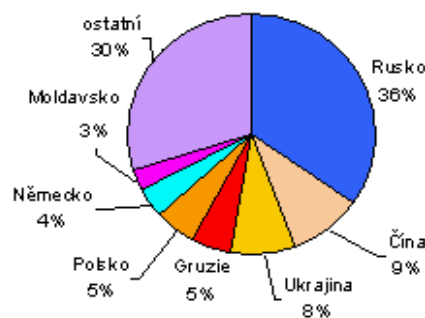
I zde jsem jako zdroj k níže uvedeným grafům využil stránek Českého statistického úřadu a znázorňují nelegální migraci za rok 2004.

Jak z uvedených grafů vyplývá, zaznamenala Služba cizinecké a pohraniční policie 27 391 případů nelegální migrace. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 10 695 osob (z toho 12% tvořili občané České republiky), u 16 696 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu. Počet osob, u kterých bylo zjištěno nedovolené překročení hranic, se od počátku 90. let zvyšoval až do roku 1998. Od tohoto roku dochází k postupnému snižování počtu osob nelegálně překračujících státní hranice. Na konci 90. let byly nejčastěji identifikovanými osobami občané Jugoslávie – Kosova, a to především v důsledku tzv. kosovské krize. V této době byla Česká republika rovněž významnou tranzitní zemí směrem na západ.

Grafy č. 4,5,6. (19)

Nelegální migrace přes státní hranice -
7 nejčastějších státních občanství
Illegal migration across the state borders - top 7 of citizenship
(1.1.-31.12.2004)

3.6 Legislativa

Nelegální překračování státních hranic a nelegální pobyt cizinců na území České republiky je upraveno především těmito zákony:

- a) Zák. č. 326/1999 Sb.
o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů
- b) Zák. č. 325/1999 Sb.
o azylu
- c) Zák. č. 140/1961 Sb.
trestní zákon
- d) Zákon č. 216/2002 Sb.
o ochraně státních hranic ČR a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic)

Dostupnost výše uvedených zákonů a sdělení je na internetových stránkách

www.portal.gov.cz

4 EKONOMICKÁ MIGRACE

4.1 Důvody migrace

Pracovní migrace v České republice probíhá především směrem z východní Evropy. Je to důsledek politických, ekonomických a sociálních změn, k nimž došlo ve střední a východní Evropě v 90 letech minulého století. Politická svoboda, liberalizace trhu, svoboda pohybu a nerovnoměrné rozložení pracovních příležitostí vedla ke vzniku spontánních pracovních migrací, které dříve prakticky neexistovaly. Zásadně se také změnil charakter pracovních migrací – zatímco do roku 1990 byli cizinci v České republice zaměstnáváni téměř výlučně v rámci mezivládních obchodních kontraktů, od roku 1991 převažují individuální pracovní smlouvy. (3, str.52)

Jak je výše popsáno, po roce 1989 se otevřely nejen západní, ale i východní hranice a tehdejší Československo se stalo poměrně atraktivní zemí pro imigranty.

Ekonomická (pracovní) migrace je úzce spojena s migrací nelegální. I proto se budu hlouběji zajímat především o země, z kterých k nám migranti přicházejí z velké části také nelegální cestou. Jedná se o migranty z Ukrajiny, Moldavska, Bulharska, ale také migranty z Asie – Vietnamu a Číny.

Boj s nelegální (nejen pracovní) migrací je v současné době jednou z priorit migrační politiky v ČR. Jeho cílem je na jednu stranu prevence přílivu nelegálních migrantů a na stranu druhou také obrana proti nelegálnímu usidlování cizinců v zemi. Odborníci nemají jednotný názor na to, zda jsou restriktivní opatření zaměřená na vstup cizinců do země účinná. Neregulérnost například ukrajinské migrace do ČR spočívá většinou v nelegálním zaměstnání nebo nelegálním pobytu na českém území po ukončení platnosti víza.

Poslední dobou se hovoří o možných regulačních opatřeních a také o nutnosti zjednodušení procedury zaměstnávání cizinců a zavedení více represivních opatření vůči prostředníkům a zaměstnavatelům najímajícím cizince bez příslušných povolení.

4.2 Migrace z východní Evropy

4.2.1 Ukrajinci

Pomineme-li Slováky, představují v ČR nejpočetnější ekonomicky migrační komunitu Ukrajinci. Důvod spatřuji ve špatné ekonomické situaci na Ukrajině, dále její geografické blízkosti a poměrně malým jazykovým i kulturním bariérám. Dočasná pracovní migrace Ukrajinců směřujících do České republiky již několik let postupně začíná mít charakter trvalé imigrace. Ukrajinci nejsou většinou přímo nuceni utíkat z mateřské země, ale jejich hlavní motivací je zlepšení ekonomických podmínek nebo potřeba našetřit si na bydlení, studium dětí apod.

Počet Ukrajinců oprávněných k přechodnému a trvalému pobytu v ČR každým rokem výrazně stoupá. Výjimkou z této rostoucí tendence byl pouze rok 2000, kdy vstoupil v platnost zákon o zavedení víz pro překročení českých hranic pro příslušníky tohoto státu. Nicméně, tato regulace nepříliš silně ovlivnila příliv ukrajinských migrantů. Ukrajinci žijí v ČR převážně na základě povolení k přechodnému pobytu. Povolení k trvalému pobytu, které je spojeno s automatickým povolením k zaměstnání, se v současné době podařilo získat o něco méně než pětina všech legálně dlouhodobě pobývajících Ukrajinců v ČR. Jak již bylo zmíněno, současná ukrajinská migrace do ČR má převážně ekonomický charakter, proto drtivá většina ukrajinských migrantů jsou ekonomicky aktivní. Ukrajinci v ČR vlastní největší počet pracovních povolení. Ovšem, mezi všemi Ukrajinci, kteří vlastní povolení k dlouhodobému pobytu v ČR, není nejčastějším důvodem zaměstnání, ale účast cizince v právnické osobě a také podnikání. Tato tendence je charakteristická pro všechny cizince, na které se vztahuje vízová povinnost. Nejpravděpodobnějším vysvětlením je dost komplikované a zdlouhavé zařizování příslušných dokladů k získání povolení k zaměstnání pro cizince. (9)

Podle statistik Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ukrajinci tvoří pouze zlomek migrantů nelegálně překračujících českou státní hranici. Nicméně, při kontrolních bezpečnostních akcích cizinecké policie a při pohraničních kontrolách při výjezdu z ČR jsou nejčastěji odhaleni jako ti, kdo porušili pobytový režim.

4.2.2 Moldavané

Stejně jako Ukrajina, tak i Moldávie prošla radikálními společenskými a ekonomickými změnami. Také Moldávie se v devadesátých letech nacházela ve špatné ekonomické situaci, byla v ní vysoká nezaměstnanost, špatně placená práce a tím i nízká koupěschopnost obyvatelstva. Podle odhadů moldavských úřadů odešlo ze země za prací kolem 600 000 až jednoho milionu Moldavanů. Masová migrace, kterou Moldavsko prožívá, je důsledkem katastrofální hospodářské situace a nestabilní politické scény země.

Toto jsou důvody, proč Moldavané hledají řešení dočasnou prací v zemích ležících na západ od jejich hranic, a to i v České republice. Lidé odcházejí vydělat peníze a většinou se vracejí. Nesnaží se tedy o integraci a zvládnutí českého jazyka. Bydlí různě po ubytovnách, práci vykonávají těžkou, většinou špatně placenou. Mají strach z zprostředkovatelů práce a z policie. Většina zde pobývá nelegálně, pouze 571 (k 31.12.2004) jich má v České republice trvalý pobyt. (3, s.63)

4.2.3 Bulhaři

Po roce 1990 nastalo také pro Bulhary období ekonomické migrace. Hospodářské potíže v 80-tých letech přerostly v ekonomický kolaps v letech 90-tých, klesla životní úroveň, velmi vzrostla nezaměstnanost. Především z těchto důvodů opouštěli Bulhaři svou vlast, jejich cílem pak byla hlavně západní Evropa. Jejich cesty vedly přes území České republiky, odkud nelegálně přecházeli po „zelené hranici“ do Německa. Mnoho migrantů bylo z Německa vráceno, nebo zadrženo příslušníky cizinecké a pohraniční policie ještě na české straně. Velká část z nich pak požádala o azyl, nebo se pokoušela o další nelegální průnik do Německa. Další skupina Bulharů si Českou republiku zvolila za konečný cíl a přestěhovala se k nám. Bulharští imigranti však nevytváří v ČR uzavřené etnické enklávy, hustší síť bulharského osídlení je pouze v severozápadních Čechách, pohraničních oblastech západních Čech a v industriální oblasti severní Moravy (tato skutečnost je zřejmě i důsledkem organizované migrace bulharských pracovníků v letech 1946 – 1957, která směřovala právě do těchto oblastí). (3, s.64)

4.2.4 Výčet dalších skupin z Evropy s trvalým pobytem na území ČR

Každá skupina má jistě svá specifika, ale přesto vše spojuje jednotlivé skupiny několik skutečností. Pocházejí z ekonomicky slabších zemí, do České republiky přišli za prací, většinou se nesnaží začlenit do české společnosti a po vydělání peněz se chtějí vrátit zpět do vlasti. (3, s. 65)

Další skupiny migrantů z Evropy: (3, s. 65)

Bělorusko – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 885 Bělorusů na základě povolení k trvalému pobytu;

Bosna a Hercegovina – 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 1 389 občanů Bosny a Hercegoviny na základě povolení k trvalému pobytu;

Chorvatsko – k 31.12. 2004 pobývalo v ČR 1440 občanů Chorvatska na základě povolení k trvalému pobytu;

Polsko – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 11 511 polských občanů na základě povolení k trvalému pobytu; „reemigranti“ (přesídlenci) – občanům Ukrajiny, Kazachstánu a některých dalších postsovětských republik, kteří doložili český původ, bylo za podpory vlády umožněno, aby v letech 1991 – 2000 i se svými rodinnými příslušníky na základě udělení trvalého pobytu přesídlili do ČR. Jednalo se přibližně o 4.500 osob;

Rumunsko – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 1933 občanů Rumunska na základě povolení k trvalému pobytu;

Rusko – specifická skupina (se silným zastoupením v Praze a v Karlových Varech), která se vyznačuje vysokou ekonomickou aktivitou, poměrně vysokou vzdělanostní úrovní a relativní uzavřeností vůči majoritní populaci. K 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 5592 občanů Ruské federace na základě povolení k trvalému pobytu;

Slovensko – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 16 976 občanů Slovenska na základě povolení k trvalému pobytu;

Srbsko a Černá Hora – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 2164 občanů Srbska a Černé Hory na základě povolení k trvalému pobytu;

4.3 Migrace z Asie

4.3.1 Vietnamci

Imigrace z Vietnamu na území dnešní ČR přicházela v několika vlnách a to od roku 1956. Zásadním mezníkem ve vývoji migrace vietnamské populace do Československa je rok 1973. Vládní delegace Vietnamské demokratické republiky v lednu 1973 projednala příchod nových deseti až dvanácti tisíc vietnamských občanů k získání profesních zkušeností. Vietnamský požadavek domácí stranu zaskočil a byl chápán jako mimořádně veliký. Československá strana viděla, že takové žádosti nebude moci okamžitě vyhovět. Vietnamská delegace kvůli podobným požadavkům již navštívila Polskou lidovou republiku a z Československa pak odjela do SSSR jednat o stejných tématech.

V první polovině 80. let dosahuje migrace nejlepší organizace. Dochází ke snaze vybírat učně a stážisty podle potřeby provincií a jednotlivých resortů a jejich podniků. Také jazyková příprava migrantů již ve Vietnamu a pak v ČSSR je relativně nejkvalitnější za celé sledované období.

Ve druhé polovině 80. let dochází z obou zúčastněných stran (vietnamské a československé) k vlastnímu jednostrannému využívání situace. Československo stále více využívá Vietnamce v neatraktivních oborech, na pásové výrobě ve fabrikách, při pomocných pracích a při "záchraně" plnění plánu. Na vietnamské straně se objevuje možnost migrace za úplatu. Vietnamci využívají výdělků k posílání zboží do Vietnamu. Do ČSSR se dostávají i kriminální živly, lidé z prostředí, kde byly normální úplatky, děti funkcionářů atd. Snaha naučit se řemeslu či zdokonalit se v pracovní činnosti ustupuje vidině rychlejšího a snadnějšího výdělků.

Mezi Vietnamci, kteří se podíleli na organizaci vietnamské migrace v bývalé ČSSR, se traduje, že vláda v roce 1990 uvolnila 14 milionů dolarů pro Vietnamce, kteří měli kontrakty na pracovní pobyty v zemi a kterým závody z důvodů rušení či jiných důvodů ekonomické transformace nemohly dále poskytnout zaměstnání. Tlak na návrat do Vietnamu byl ale podle samotných migrantů nedůsledný. Dřívější pobyt v ČSSR tak umožňoval zůstat zde nebo jinde v Evropě.

Nabízelo se několik variant, jak se vyhnout návratu do VSR. Nejvíce využívanou možností byla emigrace do sousedních zemí, zvláště do Německa a dále založení společnosti s.r.o. společně s občany České (Československé) republiky. Následně pak byla možnost získat živnostenské oprávnění a dlouhodobý pobyt resp. později trvalý pobyt.

Po roce 1989 se k Vietnamcům "starousedlické" populace přidávají následné imigrační proudy:

1. z Vietnamu na základě možnosti scelování rodin,
2. příchodem z Německa, většinou po r. 1993, kdy Německo ukončilo s Vietnamci, kteří měli pracovní smlouvy z doby NDR, pracovní pobyty a nutilo je po finančním vyrovnání k reemigraci,
3. příchodem Vietnamců z dalších zemí: především ze Slovenska, dále z Polska a Maďarska,
4. nelegální migrace z Vietnamu putovala přes Rusko, kde jednotlivci a malé skupiny pobýli v Moskvě až tři měsíce při čekání na další cestu do Maďarska. Po příchodu do Budapešti následoval většinou několikatydenní pobyt jako příprava na překonání hranic slovensko-maďarských a česko-slovenských prostřednictvím kamionů.

Vietnamci v nové zemi vidí možnost zlepšení své ekonomické situace. Přicházeli a přicházejí sem za vidinou lepšího výdělků, než jaký měli ve Vietnamu. Nemigrují z touhy po změně kulturního prostředí, poznání čehokoli nového. Přicházejí nasadit a obětovat přítomnost svého života za materiální zisk v blízké budoucnosti. Smysl svých ekonomických aktivit formulují Vietnamci žijící v ČR do tří zásad: užít na dobré úrovni rodinu, finančně zabezpečit děti a postarat se o rodiče, kteří jsou ve Vietnamu. (10)

Naprostá většina současných vůdčích osobností vietnamských komunit má zkušenosti se životem v ČR před rokem 1989. Kolem těchto osob se zkušenostmi s českou realitou delší než deset let "se točí" chod lokálních komunit. Tyto osoby mají různé aktivity od organizování různých výroben, přes podnikání v souvislosti s dovozem a prodejem asijského zboží, až po jakési nadstavbové podnikání, kam patří i bezpracné vymáhání procent z podnikání jiných osob, spekulace s pozemky, organizace podloudné imigrace a podobně.

4.3.2 Číňané

Číňané začali do ČR přijíždět v době oficiální mezistátní družby v 50. letech, ve větším počtu se však začali objevovat až počátkem devadesátých let.

Pro řadu Číňanů je ČR jen přestupní stanicí na cestě do západní Evropy. Řada nelegálních migrantů z Číny využívá služeb převaděčů, kterým za jejich služby platí obrovské sumy (mezi tyto služby patří například i obstarání padělaných či pozměněných dokladů umožňujících legalizaci pobytu v zemi).

Převážná většina Číňanů přijíždí do České republiky z ekonomických, nikoli z politických důvodů. Nejobvyklejšími druhy výdělečné činnosti Číňanů žijících v ČR je obchod s textilem, tradiční čínské restaurace a stánkový prodej. Současná čínská imigrace se dá rozdělit do dvou skupin – první skupinu tvoří lidé, kteří pocházejí především z velkých měst na severu Číny a obvykle už ve své vlasti dosáhli vzdělání a poměrně dobrého společenského postavení. Hlavním motivem jejich odchodu není útek před chudobou, ale touha po podnikání a snaha využít výhodných podmínek k obchodu v nově se otevírajícím prostoru střední Evropy (někteří z nich přišli do ČR ze západní Evropy). Tato skupina lidí má pevné vazby na svou vlast a finanční zázemí a rekrutují se z ní úspěšní podnikatelé.

Druhou skupinu potom tvoří lidé pocházející z jižních částí Číny, především z venkovského prostředí a ze slabších sociálních vrstev. Ti se většinou do Evropy dostávají bez vlastního kapitálu a nacházejí zaměstnání u svých majetnějších krajanů, případně si od nich půjčují zboží, které potom prodávají v pronajatých stáncích a obchůdcích. Aby se dostali do Evropy, museli se často značně zadlužit a splácení dluhu jim někdy trvá celá léta. (3, s.59)

4.3.3 Výčet dalších skupin z Asie s trvalým pobytem na území ČR

Arménie – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 770 osob z Arménie na základě povolení k trvalému pobytu;

Kazachstán – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 1321 osob z Kazachstánu na základě povolení k trvalému pobytu;

Mongolsko – k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 258 osob z Mongolska na základě povolení k trvalému pobytu.

Sýrie – k 31.12. 2004 pobývalo v ČR 266 osob ze Sýrie na základě povolení k trvalému pobytu. (3, s.60)

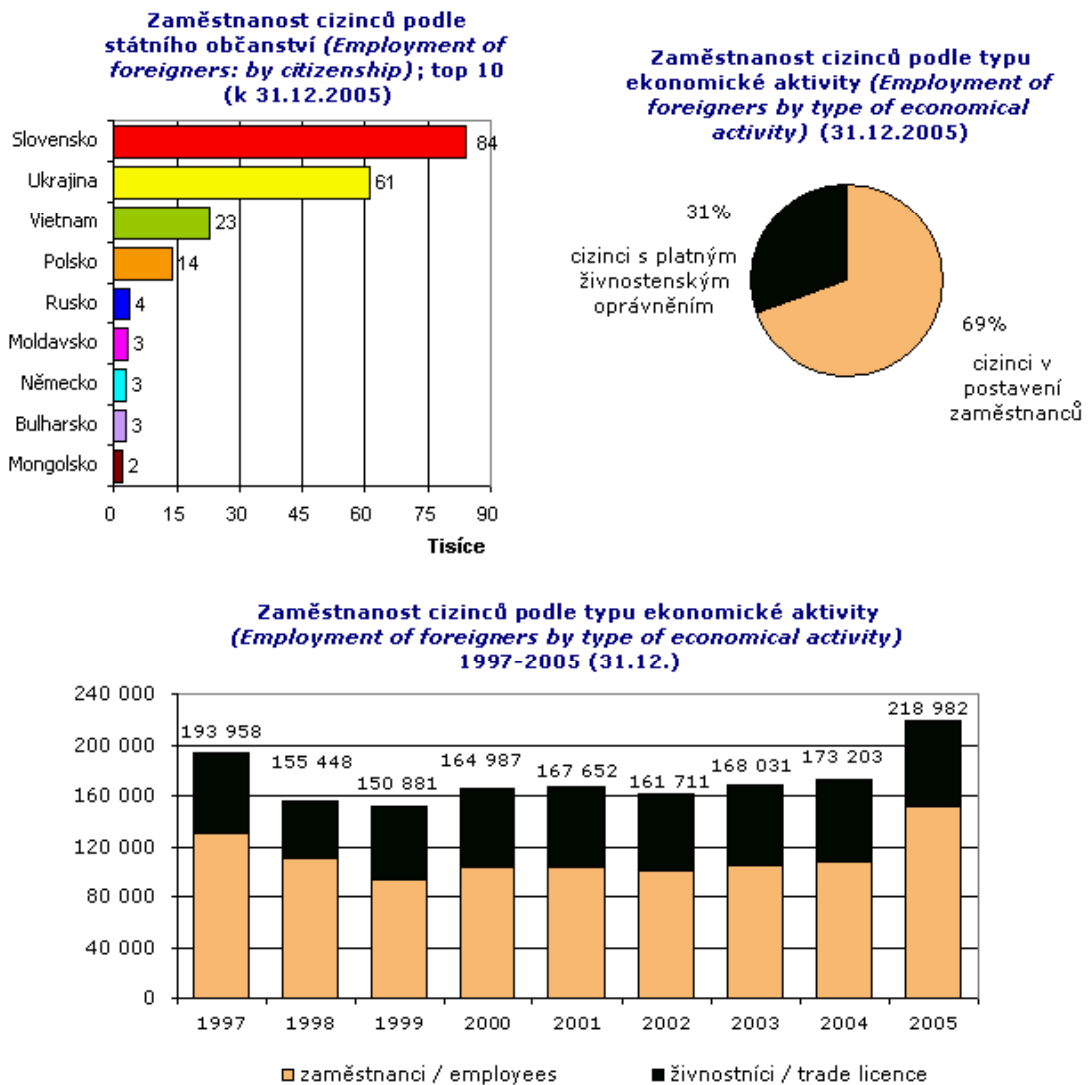
4.4 Počty ekonomicky aktivních cizinců

Počet ekonomicky aktivních cizinců v ČR stoupal od počátku devadesátých let až do roku 1997, kdy dosáhl počtu 194.000 osob. V roce 1998 byl zaznamenán významný úbytek na 156.000 osob a od té doby počet cizinců pracujících na území ČR stoupl na 173.203 osob v roce 2004 a na 218.982 ekonomicky aktivních cizinců v roce 2005 (údaje k 31.12. příslušného roku). Navýšení počtu těchto osob mezi roky 2004 a 2005 (vzestup téměř o 46.000 cizinců) se týkalo zejména cizinců v postavení zaměstnanců a do jisté míry souviselo i se změnou zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Nový zákon změnil v této souvislosti především pravidla pro společníky obchodních společností, členy družstev, členy statutárních orgánů obchodních společností a družstev (společníky a statutáře), kteří mají nyní povinnost, pokud se kromě účasti na řízení společnosti věnují plnění běžných úkolů (viz. §13 a §89 příslušného zákona), požádat úřad práce o povolení k zaměstnání. Pracující cizinci tvořili 79% z celkového počtu cizinců bydlících v České republice. (11)

Dále bych uvedl, že novela zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání z roku 1995 měla za následek pokles počtu cizinců s živnostenským oprávněním, a to především v důsledku stanovení přísnějších povinností podnikatelů v předkládání zákonem stanovených dokladů. Další, rozsáhlá novela živnostenského zákona připadla na rok 1999, tedy na stejný rok, kdy došlo k legislativní úpravě pobytu cizinců zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. V rámci živnostenského podnikání došlo ke zpřísnění podmínek pro získání dlouhodobého víza za účelem podnikání, jistá vstřícnost byla naopak projevena občanům 15 států Evropské unie, kteří mohli na území České republiky podnikat pouze na základě své příslušnosti k Evropské unii. 1.5. 2004 vstoupila v platnost tzv. euronovela živnostenského zákona, která zmírnila podmínky vstupu do živnostenského podnikání, např. zrovnoprávněním postavení občanů EU a občanů ČR co se týče předkládání dokumentů potřebných k získání živnostenského oprávnění nebo prokazování odborné způsobilosti.

Níže uvedené oficiální statistiky, čerpající ze stránek Českého statistického úřadu, ovšem nereprezentují rozsáhlou nelegální pracovní migraci. Podle neformálních odborných odhadů počet ilegálních migrantů na území ČR je minimálně stejný jako počet legálně zaregistrovaných.

Grafy č. 7,8,9. (20)

4.5 Legislativa

Legislativa související s ekonomickou aktivitou cizinců je tvořena mj. těmito právními normami:

- a) Zák. č. 326/1999 Sb.
o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů
- b) Zák. č. 325/1999 Sb.
o azylu
- c) Zák. č. 435/2004 Sb.
o zaměstnanosti
- d) Zák. č. 455/1991 Sb.
o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- e) Zák. č. 65/1965 Sb.
Zákoník práce
- f) Zák. č. 513/1991 Sb.
Obchodní zákoník
- g) Sdělení č. 227/1993
o Smlouvě mezi ČR a SR o vzájemném zaměstnávání občanů

Dostupnost výše uvedených zákonů a sdělení je na internetových stránkách www.portal.gov.cz

5 UPRCHLÍCI, AZYL A AZYLANTI V ČR

5.1 Občané a cizinci

Základní vztah mezi mnou a Českou republikou je státní občanství. Tento vztah je složen z práv a povinností - jde např. o právo volit a být volen nebo o brannou povinnost. Je důležité si uvědomit, že jako občan nesmím být nucen Českou republiku opustit. Tuto jistotu nemá žádný cizinec, tedy osoba, která nemá české státní občanství. Vstup i pobyt cizinců na území České republiky je regulován - někteří cizinci mají vízovou povinnost, od cizinců zamýšlejících pobývat delší dobu na území ČR je požadováno, aby prokázali, že mají dostatek finančních prostředků atd. Se stejným postupem vůči cizincům se setkáme i v zahraničí. Cizinci, který porušil český zákon, může být za určitých podmínek též uložen trest vyhoštění z ČR. (1, s.31)

5.2 Uprchlíci

Pokud dělíme osoby na občany a „neobčany“ - cizince, musíme si ještě pro úplnost připomenout jednu kategorii, a to uprchlíky.

Uprchlíci jsou lidé, jejichž statut - opět upravený jak mezinárodním právem veřejným, tak i vnitrostátně - je někde mezi zmíněnými kategoriemi. Nejsou totiž občany ČR se všemi právy a povinnostmi, ale jejich postavení je silnější než postavení cizince (nemohou být vyhoštěni, mají lepší přístup k zaměstnání apod.).

Ovšem prvotní dělení osob zůstává: na občany státu, kterým jsou přiznávána všechna práva a zároveň ukládány zvláštní povinnosti, a na cizince, jejichž vstup a pobyt na území státu reguluje vlastní politikou. (1, s.32)

5.3 Azylanti

Azylantem je cizinec, kterému byl azyl udělen, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu. Právní rámec pro udělování azylu a pro řízení, v rámci něhož se ověřuje existence azylově relevantních důvodů, tvoří zákon o azylu v platném znění (zákon č. 325/1999 Sb., o azylu ve znění pozdějších předpisů). Tento zákon vychází z evropských a mezinárodních dokumentů pro ČR v této oblasti závazných, zejména pak z Úmluvy o

právním postavení uprchlíků z roku 1951 a na ni navazujícího Protokolu z roku 1967. (3, s.53)

5.4 Účel azylu

Specifickou kategorií cizinců pobývajících na území České republiky jsou cizinci hledající ochranu před pronásledováním v zemi svého státního občanství nebo posledního trvalého bydliště, jde-li o osoby bez státního občanství - „země původu“, nebo cizinci tuto ochranu již požívající, tj. žadatelé o udělení azylu a azylanti. Účelem azylu jako formy mezinárodně právní ochrany je poskytnout ochranu cizincům pronásledovaným v zemi jejich původu za uplatňování politických práv a svobod nebo majícím v zemi jejich původu odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávání určitých politických názorů. O tom, zda cizinci žádajícímu v ČR o udělení azylu - žadateli o udělení azylu v konkrétním případě tato ochrana náleží, rozhoduje ministerstvo vnitra (odbor azylové a migrační politiky) v rámci tzv. azylového řízení. (3, s.52)

5.5 Azylová procedura

Požádat o azyl v ČR má právo každý cizinec. Zákon o azylu pak stanoví, že cizinec formou prohlášení o úmyslu požádat o azyl (a to zejména na hraničním přechodu, v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, v přijímacím středisku, zařízení pro zajištění cizinců a u útvaru policie) sdělí svoji vůli v ČR požádat o azyl. Jeho povinností je poté dostavit se do přijímacího střediska, kde je vyzván, aby podal žádost o udělení azylu. O jeho žádosti je pak v rámci azylového řízení rozhodováno zákonem stanoveným způsobem. Po dobu řízení je takovému žadateli poskytována potřebná péče včetně péče lékařské v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem. Během prvního roku azylové procedury nesmějí žadatelé pracovat, po uplynutí této lhůty lze získat zaměstnání pouze na základě povolení od úřadu práce. Novelou zákona o dávkách státní sociální podpory byli žadatelé o udělení azylu vyloučeni z okruhu osob, kterým mohly tyto dávky za určitých okolností náležet. Odbor azylové a migrační politiky by měl o žádosti o udělení azylu rozhodnout do 90 dnů (tuto lhůtu lze prodloužit). Zvláštním typem řízení /tzv. zkrácené řízení/ je řízení o žádosti zjevně nedůvodné (například, když žadatel uvádí pouze ekonomické důvody, uvede nesprávné údaje nebo přichází ze země, která je považována za tzv. „bezpečnou zemi původu“); rozhodnutí

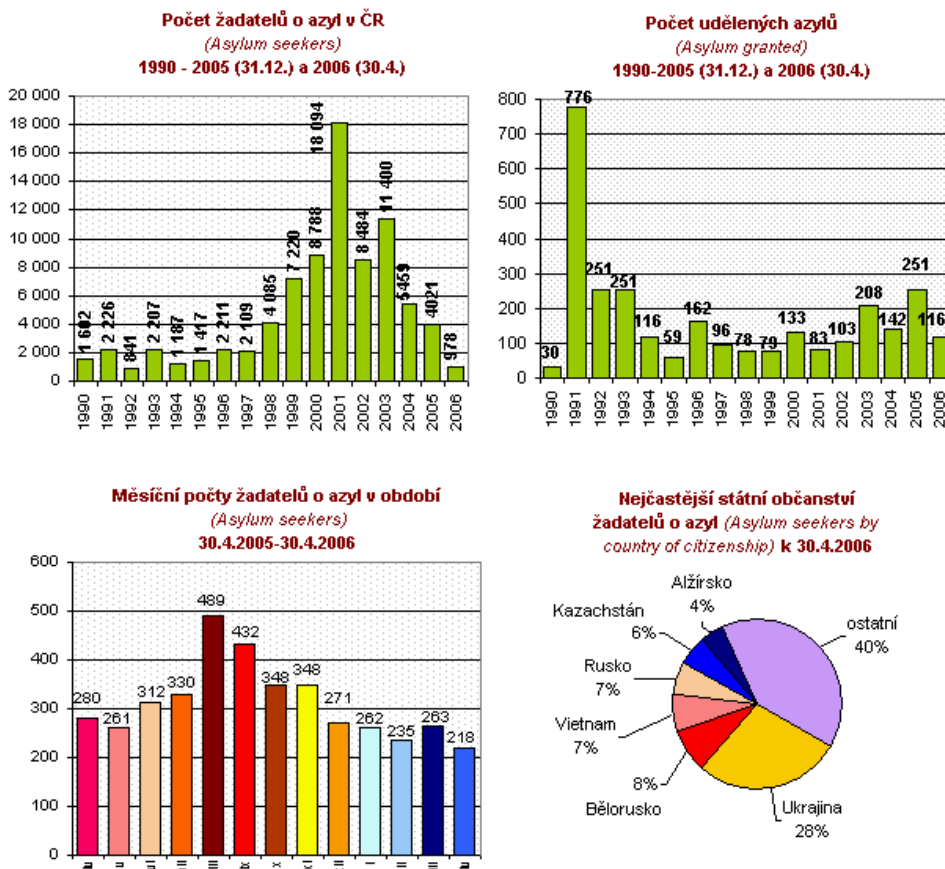
o této žádosti musí být vydáno do 30 dnů. Zákon o azylu umožňuje za podmínek v zákoně o azylu stanovených udělit azyl i za účelem sloučení rodiny nebo v případě hodném zvláštního zřetele azyl z humanitárního důvodu. Přiznává cizinci rovněž právo nechat si svoji azylovou žádost přezkoumat nezávislým soudem. Azylant je na území ČR oprávněn k trvalému pobytu a vztahují se na něho všechna práva s tímto pobytem související. Azylantům ČR účinně napomáhá i při integraci do české společnosti, a to v rámci tzv. státního integračního programu, jehož součástí je i vytvoření předpokladů pro získání znalostí českého jazyka a pomoc při zajištění bydlení. Významnou změnu přinesla i jedna z novel zákona o pobytu cizinců (účinná k 1. 7. 2003), upravující možnost získat povolení k pobytu cizincům ve zvláštních případech po ukončení azylového řízení. Smyslem této úpravy bylo především reagovat na skutečnost, že cizinci po konečném pravomocném ukončení azylového řízení mají velice ztíženou možnost návratu do země původu v případě, že fakticky zanikly veškeré vazby na tento stát. (3, s. 53)

5.6 Počty žadatelů o azyl a azylantů v ČR

Z počátku devadesátých let se počty žádostí pohybovaly do 2 000 osob ročně. Od roku 1998 se počet žadatelů neustále navyšoval, a to až do roku 2001, kdy dosáhl hranice více než 18 000 osob. V roce 2002 došlo k prudkému poklesu žadatelů (na necelých 8 500 osob), a to zejména následkem úpravy legislativních podmínek. V roce 2004 požádalo o azyl 5 459 osob, přičemž počet žádostí o azyl oproti roku 2003 klesl více než o 50%. Značné snížení počtu žadatelů o azyl bylo dáno platností tzv. Dublinského nařízení (Dublin II), jímž se stanovují kritéria a mechanismy pro určení členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v jednom z členských států (podstatou nařízení je, aby žádost o azyl byla projednávána pouze v jednom státě EU).

V České republice byl v roce 2006 (k 30.4.) udělen azyl 116 osobám, za celý loňský rok pak celkem 251 osobě. Stále platný azyl mělo k 30.4.2006 1 897 osob.

Grafy č. 10,11,12,13. (21)

5.7 Legislativa

Pro úplnost opět uvádím legislativní normy upravující otázku azylu:

- a) Zák. č. 325/1999 Sb.
o azylu
- b) Sdělení č. 208/1993
o Úmluvě o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícím se právního postavení uprchlíků
- c) Pokyn č. 21 153/2000-35
Ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kursů českého jazyka pro azylanty

Dostupnost zákona č. 325/1999 Sb. a sdělení č. 208/1993 lze najít na internetových stránkách www.portal.gov.cz

Pokyn č. 21 153/2000-35 lze najít na internetových stránkách www.msmt.cz

5.8 Dočasná ochrana

Pro cizince prchající ze zemí, kde jsou ohroženi z důvodů ozbrojených konfliktů, živelních pohrom či porušování lidských práv, může být rozhodnutím Rady EU vyhlášena tzv. dočasná ochrana (zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců). Ta se vztahuje pouze na vymezenou skupinu uprchlíků a je vyhlášena na určité časové období. Předpokládá se, že jakmile to bude bezpečné, vrátí se uprchlíci zpět domů. V České republice byl tento institut použit v souvislosti s uprchlickými vlnami z Bosny a Hercegoviny, Kosova a Čečenska. (12)

5.9 Výčet nevládních organizací

Internetové stránky nevládních institucí a organizací zabývajících se migrací, lidskými právy, situací cizinců a národnostních menšin v ČR: (3, s.99)

ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA

www.charita.cz

ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR

www.helcom.cz

ČLOVĚK V TÍSNI, SPOLEČNOST PŘI ČT, O.P.S.

www.clovekvtsni.cz

www.varianty.cz (projekt VARIANTY)

HUMAN RIGHTS WATCH (OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV)

www.hrw.org

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO MIGRACI (IOM)

www.iom.cz

MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA

www.mkc.cz

NADACE OPEN SOCIETY FUND PRAHA

www.osf.cz

NADACE ROZVOJE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

www.nros.cz

ONE WORLD – INFORMACE O LIDSKÝCH PRÁVECH

www.oneworld.org

www.lidska-prava.cz

ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM

www.azyl.cz; www.opu.cz

PARTNERS CZECH

www.partnersczech.cz

PORADNA PRO INTEGRACI

www.p-p-i.cz

PORADNA PRO UPRCHLÍKY

www.uprchlici.cz

TABULKY, GRAFY A ZDROJE 99

SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY (SOZE)

www.web.quick.cz/soze

STRÁNKY VĚNOVANÉ MEZINÁRODNÍ MIGRACI

www.migraceonline.cz

STATISTICKÉ PŘEHLEDY O MIGRACI

www.mvcr.cz/statistiky/migrace/

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

www.vupsv.cz

6 PROBLÉMY PLYNOUCÍ Z MIGRACE A PŘISTĚHOVALECTVÍ

6.1 Terorismus

Podstatným způsobem ovlivnilo přístup ČR k terorismu 11. září 2001, kdy došlo k teroristickým útokům v USA. V rámci všech bezpečnostních orgánů ČR byla přijata adekvátní opatření aktivního zpravodajského, ochranného a preventivního charakteru. Podstatnou informační úlohu sehrála BIS, která dále zabezpečila základní úkoly při shromažďování informací o možnosti ohrožení bezpečnosti ČR, ohrožení bezpečnosti zahraničních partnerů, vyšetřování teroristických útoků v USA a o možném ohrožení ekonomických zájmů ČR v souvislosti s teroristickými aktivitami.

Teroristické útoky v USA vyvolaly širokou odezvu v ČR. Podstatná část společnosti, včetně muslimských komunit, teroristické akty odsoudila. Později však byla hodnocení ze strany cizinců orientována na podmínky vzniku terorismu a úlohu USA v zahraniční politice vůči státům arabského světa.

Průběžně je zjišťováno, že území ČR je využíváno osobami podezřelými z příslušnosti k radikálním islámským organizacím především k tranzitu do západoevropských zemí nebo ke kontaktům na komunitu žijící v ČR nebo s cizinci, např. ze SRN. Nebylo však potvrzeno, že by v ČR existovalo uskupení aktivně podporující islámský radikalismus nebo přímo teroristické akce.

Vysoký stupeň ohrožení teroristickým útokem byl dříve zaznamenán u objektu rádia Svobodná Evropa. Na základě tohoto faktu byla přijatá zásadní vojenská, zpravodajská a policejní opatření.

Dalšími ohroženými objekty byly a jsou zastupitelské úřady USA, Izraele a Velké Británie v Praze. Na stejné úrovni je věnována pozornost bezpečnostní ochraně vymezených státních a strategických objektů v ČR, zvláště objektům jaderných elektráren Temelín a Dukovany, chemickým podnikům apod.

Kromě nebezpečí šíření terorismu z islámských zemí severní Afriky a Středního východu byla analyzována hrozba aktivizace radikálních islámských sil v regionu Balkánských zemí. Souběžně byla monitorována situace v oblasti možné aktivizace radikálních uskupení, zejména palestinských, v souvislosti s násilnými akcemi Palestinců v Izraeli.

Důležitou součástí boje s terorismem je bezprostřední a rychlá výměna informací naší zpravodajské služby se zahraničními partnerskými službami. Nejpodstatnější spolu-

práce je realizována s americkou CIA a FBI, zpravodajskými službami států NATO a dalších zemí. Novým prvkem je informační spolupráce na úrovni struktur NATO.

Přímým důsledkem široké mezinárodní platformy boje s terorismem bylo zvýšení důrazu kladeného na dodržování legislativy související se zahraničním obchodem s vojenským materiálem a v oblasti vývozu a dovozu zboží a technologií podléhajících mezinárodním kontrolním režimům.

Intenzivní opatření byla také věnována problematice nelegální migrace a možnosti infiltrace radikálních islamistů a teroristů legální a nelegální cestou do Evropy, včetně České republiky. (13)

Nejen podle Václava Klause může za stávající problémy společností v Evropě a ČR naivní idea umělého multikulturalismu a masová imigrace. Tyto dva aspekty vytvářejí podhoubí pro terorismus. „Masová migrace vznikla jako falešná ideologie, že je jakýsi nárok, obecné lidské právo, potulovat se kdekoliv po světě," řekl prezident Klaus. (14)

Z vlastní zkušenosti vím, že pohyb osob z nečlenských států Evropské unie je velmi omezený ve srovnání s volným pohybem občanů Evropské unie mezi členskými státy. Navíc každý členský stát Evropské unie si víceméně vybírá vlastní politiku, jakou přijme vzhledem k imigrantům z nečlenských zemí Evropské unie.

6.2 Rasismus

Rasismus - ideologie, která představuje soubor koncepcí vycházejících ze strachu z cizího a tvořících jeho ideologickou nadstavbu. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských plemen (ras) a rozhodující vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva. (2, s.13)

Všechny rasové teorie jsou podloženy představou, že lidstvo je původně rozděleno na nižší a vyšší rasy. Vyšší rasy jsou pak tvůrčí a jsou nositeli civilizace a pokroku, jsou určeny k vládnutí. Nižší rasy jsou charakterizovány neschopností kulturní tvořivosti a je třeba je vést. Rasismus byl v průběhu historie používán jako ideologický základ pro agresivní chování, expanzi, ovládnutí a vykořisťování. (2, s.13)

6.3 Xenofobie

Sociologická a psychologická definice: Strach z toho, kdo přichází z ciziny, z cizího prostředí, mimo vlastní sociální útvar.

Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií, jako je rasismus, šovinismus, nacionalismus, fašismus apod. Je také nejnižše položenou základnou problémů minorit a jejich napětí vůči většinové společnosti, pramení z ní pronásledování cizinců a stojí v pozadí vytváření segregovaných území. Xenofobie vzrůstá, když se sociální útvary ocitají v sociální, ekonomické či politické krizi nebo kritické či nesrozumitelné situaci - situaci velkých změn. Cizí, tudíž subjektivně prožívané jako nebezpečné, se stává obětním beránkem jakožto "snadno definovatelný" původce nesnází. (2, s.12)

Definice právní neexistuje, protože xenofobie není jevem, jež by mohlo či mělo regulovat právo - jde o soukromý a svobodný pocit či postoj. Nejde o ideologii. V žádném vnitrostátním právním předpisu, ale ani mezinárodní smlouvě se tento termín neobjevuje. Teprve aktivní chování, jemuž je xenofobie prvotním základem, je předmětem právních úprav. (2, s.12)

6.4 Extremismus

Pod pojmem extremismus jsou zahrnovány aktivity se zpravidla ideologickou motivací, které vybočují ze zákonných, ústavních norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti demokratickým principům a společenskému uspořádání. Extremismus je politologický, případně kriminologický, a nikoli právní pojem. Nelze jej zaměňovat s termíny jako např. "teroristický", "kriminální" apod. Je vžitým pojmem pro krajně vyhocené, demokratickému systému nepřátelské postoje, přecházející v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko - ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem antagonistickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). (15)

Extremismus je chápán větší částí veřejnosti v ČR velmi úzce, a to především jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám odlišných jedinců. V takovém pojetí je extremismus jevem vyskytujícím se nepřetržitě v celých dějinách lidstva a známý i z říše zvířat. Avšak současná pozornost vě-

novaná extremismu odbornou veřejností je vyvolána především skutečností, že v některých demokratických státech se znovu zvedá vlna násilí (vyúsťující až ve vražedné útoky na jedince, ale i celé skupiny obyvatel) založená na rasové, politické, náboženské aj. intolerance a že nesnášenlivost vůči odlišným občanům vlastních států zůstává či se znovu stává nezanedbatelnou hybnou silou na současné vnitřní, ale i mezinárodní politické scéně. (16)

Z pohledu mezinárodních společenství (např. OSN) je extremismus definován jako chování porušující mezinárodně akceptované normy směřující především k civilizovanému zacházení s uprchlíky či ochraně práv menšin. Obdobná nejednotnost panuje u nás, a to přesto, že užívání pojmu extremismus se jak v médiích, tak u pracovníků státních institucí, ale např. též politologů, rozšířilo velmi rychle. Obvykle jsou pod pojem "extremismus" zahrnovány: - rasismus - nacionalismus - xenofobie - fašismus - antisemitismus - anarchismus - náboženský fundamentalismus – terorismus.

Později, s postupující migrací rasově, případně etnicky odlišných osob, jinověrců, ale i cizinců odlišujících se od Čechů jen svým jazykem, zvyky apod., s rozšiřujícím se "dovozem" rasismu a xenofobie především z Německa, s mezinárodním rozšiřováním hnutí skinheads a jiných agresivně se projevujících hnutí a četných více či méně známých náboženských sekt a hnutí na východ, se extremismus začal projevovat nepřehlédnutelným způsobem též v České republice.

Mezi extremistické jevy bývá zařazována i činnost (vymykající se běžným zvyklostem) nově vznikajících a rozšiřujících se náboženských sekt a náboženských seskupení. Většina z nich k nám byla po roce 1990 "dovezena" ze zahraničí. Jejich hlavním cílem je snaha získat výrazné početní zastoupení mezi českou mládeží a snaha rozvinout zde různé aktivity, včetně podnikatelských. Zhruba od roku 1998 je však činnost náboženských sekt málo medializována a zdá se proto, že jejich činnost spíše stagnuje. (17)

6.5 Nelegální migrace jako problém

Fenomén nelegální migrace je třeba spatřovat ve dvou rovinách. Nelze hovořit pouze o případech nelegálního vstupu osob přes státní hranice na území daného státu z různých důvodů či případech nedovoleného způsobu opuštění státu, ale zejména o případech nelegálního pobytu na území.

Nelegální migrace může vyvolat v cílových zemích ohrožení vnitřní stability společnosti a ohrozit bezpečnostní situaci. Souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou a obchodem s lidmi. Přílišná úroveň nelegální migrace, ať již způsobená objektivním vnějším tlakem nebo benevolentní politikou a legislativou státu může v konečném důsledku způsobit vážné bezpečnostní problémy, což by mohlo nakonec vyústit ve volání většiny po „vládě pevné ruky“ a způsobit ohrožení demokracie. Vedle rostoucího podílu struktur organizovaného zločinu vnímá mezinárodní společenství jako vážnou bezpečnostní hrozbu především nárůst aktivit teroristických skupin na poli nelegální migrace.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ÚVOD

Pracuji jako inspektor Oblastního ředitelství Služby cizinecké a pohraniční policie, na Referátu cizinecké a pohraniční policie Starý Hrozenkov. Mám tudíž velmi blízko k cizincům a cizinecké problematice obecně, rozhodl jsem se zabývat prací a otázkami, jak se lidé ve Zlínském kraji staví k cizinecké problematice, jaký mají názor na pobyt cizinců v České republice, jaké mají právní povědomí ohledně zákonů týkajících se cizinecké problematiky, zda měli někdy konflikt s cizinci, jak nahlíží na otázku vyhošťování cizinců, na tresty udělované cizincům, jak nahlíží na pozitivní diskriminaci atd.

Na výše uvedené otázky jsem se ptal formou dotazníku spoluobčanů na Zlínsku a jeho vyhodnocením jsem se pokusil zjistit, jaký postoj zaujímají občané ve Zlínském kraji a jeho okolí k cizincům pobývajících na území ČR.

Součástí výzkumu bylo také stanovení cílů, které budou v této práci ověřovány. Obecným cílem výzkumu je zjistit postoje a názory obyvatel Zlínského kraje v souvislosti s cizinci v České republice. Dále byly stanoveny následující konkrétní cíle:

1. Jak často, kde a jestli vůbec se setkávají a komunikují s cizinci?
2. Jaké mají názory v souvislosti s možným protiprávním jednáním cizinců?
3. Projeví se v souvislosti s cizinci nějaké předsudky?
4. Jaké zaujímají postoje stran koexistence cizinců a většinové společnosti?

8 METODOLOGIE – ZÍSKÁVÁNÍ DAT

8.1 Vzorek a metoda jeho výběru

Pro svůj výzkum jsem zvolil náhodný výběr osob ve Zlínském kraji: ženy 40x a muže 30x ve věku 16 – 65 let, různých povolání, včetně studentů a důchodců.

8.2 Metoda získávání dat

Ke sběru dat umožňujícímu získání potřebných poznatků byla použita písemná forma zjišťování - anonymní dotazník, s jehož pomocí můžeme hromadně a poměrně rychle zjišťovat informace, kdy otázky by měly být srozumitelné a jednoznačné, pro respondenta zajímavé, uzavřené. Proto kromě dvou otázek otevřených byly všechny ostatní otázky formulovány jako uzavřené.

Bylo dotázáno 70 občanů – respondentů ze Zlínského kraje. Sběr dat byl realizován v měsících únoru a březnu 2006. Výzkumník byl přítomen pouze při zadávání, dotazník byl vrácen hromadně, v několika vlnách. Výzkum byl zvolen kvantitativní s proměnnými, vztahujícími se k jedinci (subjektu - jeho individuální zkušenosti, názory, pojetí apod.) a s měřitelnými proměnnými (kdy je možné určit počet nebo míru, stupeň jevu nebo vlastnosti). Metody sběru dat byly přizpůsobeny cíli, kterým je objektivní popisná statistika, která má za cíl shromáždit údaje o názorech lidí na cizince, získané údaje sumarizovat a vyhodnotit.

Odpovědi na otázky byly také vyhodnoceny pomocí grafů.

Završením výzkumu je vyhodnocení výsledků vzhledem ke stanoveným cílům.

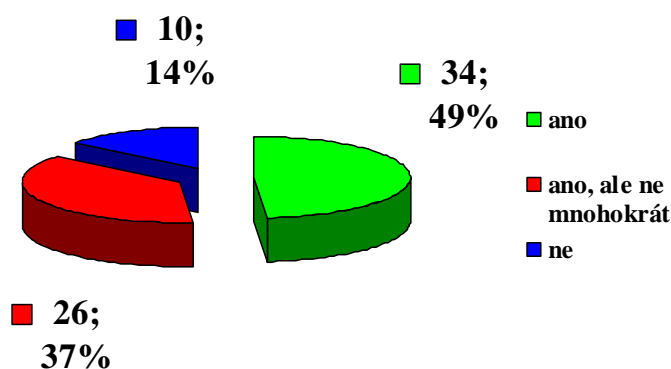
8.3 Vzor dotazníku

viz příloha č. 1

9 VÝSLEDKY VÝZKUMU

9.1 Otázka č. 5

Komunikoval-a jste někdy s cizincem žijícím v ČR?

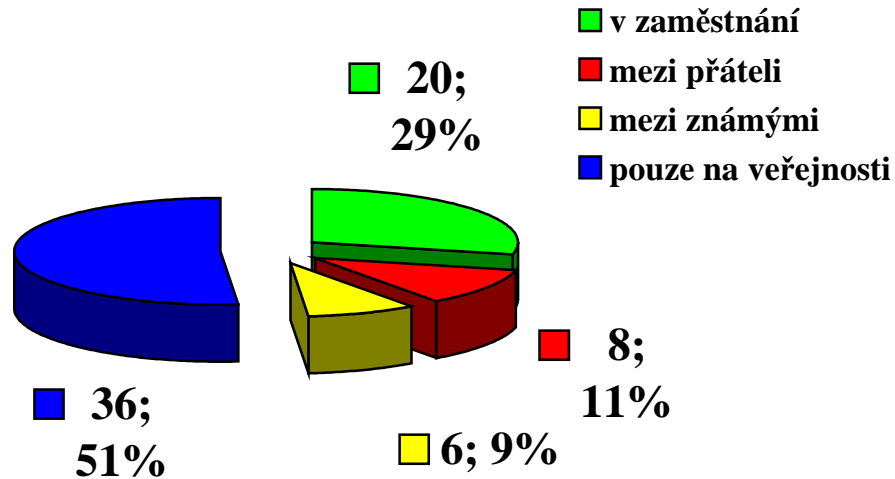

Graf 14

Tato otázka měla na cizince zaměřenou část výzkumu uvodit a navést respondenty k prvotnímu zamyšlení se nad cizineckou problematikou. Potvrdilo se, že většina respondentů někdy komunikovala s cizincem, téměř polovina z nich mnohokrát. Přesto považuji za překvapivý výsledek 14% pro zápornou odpověď. Takovou podle mého názoru anomálii mohlo způsobit nedostatečné zamyšlení se respondentů nad otázkou (podle dnešních měřítek je cizincem i Slovák, zvláště starší respondent si takovou skutečnost nemusí uvědomit), anebo si někteří respondenti pojem „komunikace s cizincem“ uvědomili příliš úzce a přiložili mu zvláštní, snad i osobní význam; přitom otázka míru a intenzitu komunikace nespecifikuje. Nelze pochopitelně vyloučit též úmyslně nepravdivou odpověď, nebo omyl.

9.2 Otázka č. 6

Kde se nejčastěji setkáváte s cizinci?

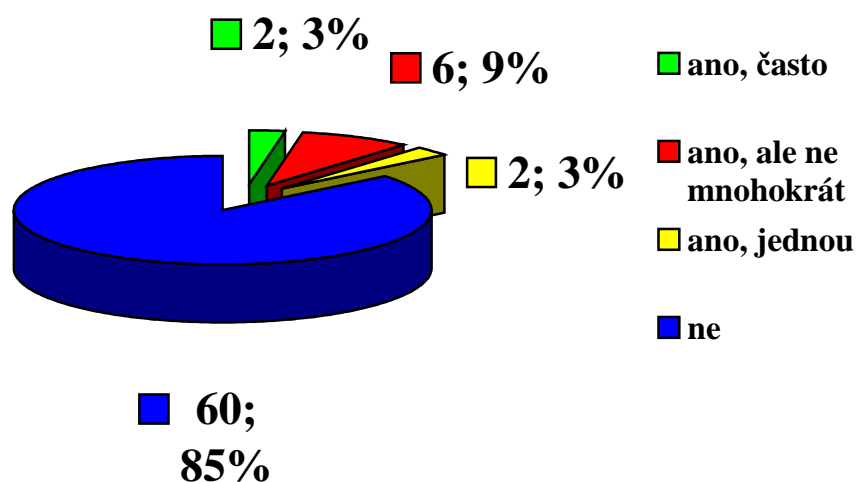

Graf 15

Výsledek této otázky částečně podporuje úvahu k otázce č. 5 - že se s cizincem téměř každý někdy setkal (a snad i komunikoval); všichni respondenti na ni odpověděli. Ukázalo se, že se s nimi setkávají nejčastěji především na veřejnosti. Za významnou skutečnost však považují, že pětina respondentů se s nimi setkává mezi známými a přáteli a dalších 29% v zaměstnání. Z toho vyplývá, že téměř polovina respondentů má k cizincům nějaký bližší vztah.

9.3 Otázka č. 7

Měl jste někdy konflikt s cizinci, kteří žijí v ČR?

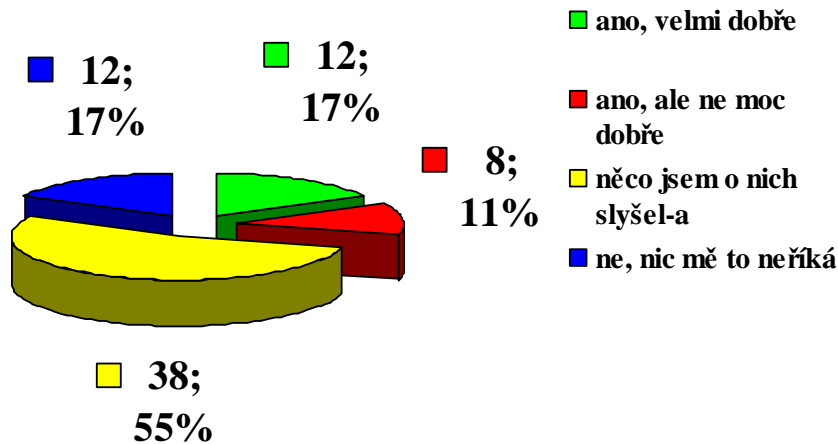

Graf 16

Bylo zjištěno, že 85% respondentů sice nemělo nikdy konflikt s cizincem, avšak zbylých 15%, z nichž 12% zažilo konflikt s cizincem dokonce vícekrát; to rozhodně není možné považovat za zanedbatelné procento. Tato otázka by si zřejmě zasluhovala další zkoumání, aby bylo možné výsledek náležitě a podrobně objasnit, to by však přesáhlo rámec této práce.

9.4 Otázka č. 8

Znáte zákony, upravující pobyt cizinců na území ČR?

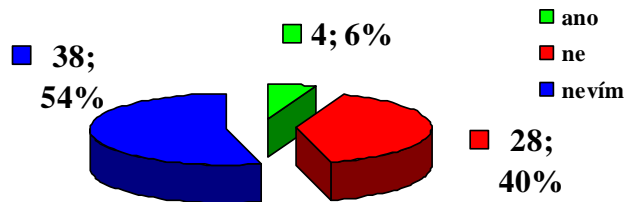

Graf 17

Podle výsledku respondentů má celkem 28% relativně slušné povědomí o cizinecké legislativě. Potom dalších 52% ví, že nějaká existuje. Zde (téměř ¼ se slušným povědomím o cizinecké legislativě) by také mohla být příčina nezanedbatelného procenta respondentů, kteří měli vícekrát konflikt s cizincem. Bylo by možné formulovat hypotézu, že kdo dobře zná cizineckou legislativu, patrně s ní pracuje a možná ji také uplatňuje, například ve své profesi. Z toho by logicky mohly pramenit konfliktní situace, jelikož cizinecká legislativa nepochybně obsahuje též složku represe. Následnou kontrolou vyplněných povolení respondentů se ukázalo, že tomu tak skutečně je – někteří z nich uvedli, že pracují jako policisté Služby cizinecké a pohraniční policie.

9.5 Otázka č. 9

Myslíte si, že současná legislativa upravující pobyt cizinců na území ČR je dostatečná?

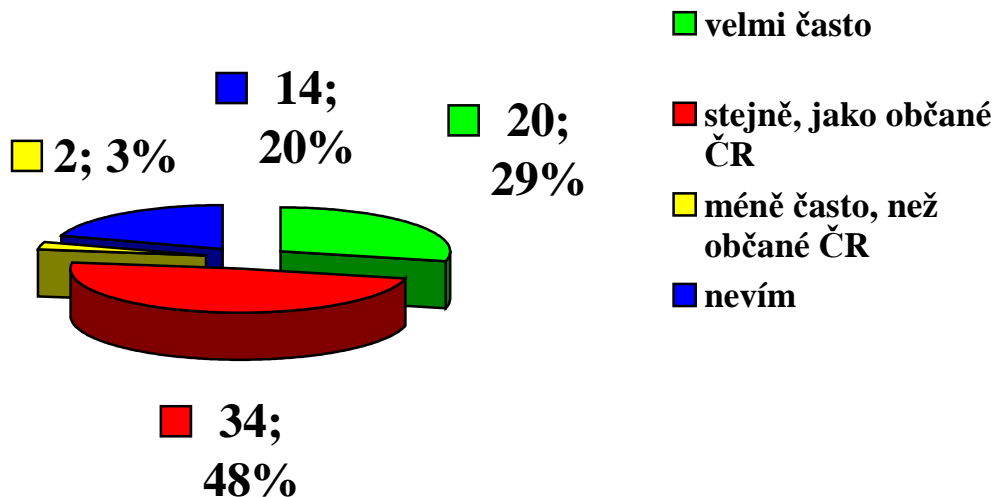

Graf 18

Celých 40% odpovědělo záporně, což je po neurčité odpovědi druhá nejvýznamnější skupina. Některé respondenty tedy záporná odpověď usvědčuje z předsudku – na jedné straně na předchozí otázku jich v souhrnu odpovědělo 28%, že mají poměrně dobré povědomí o cizinecké legislativě, na straně druhé zde 40% uvedlo, že je nedostatečná. Aby však bylo možné na tuto otázku vyhraněně odpovědět, předpokládá se znalost jejího předmětu. Proto je výsledek v souladu s otázkou předchozí, totiž že většina respondentů nemá dobré povědomí o cizinecké legislativě a většina respondentů patrně správně vyhodnotila své znalosti a vědomosti.

9.6 Otázka č. 10

Jak často se podle Vás dopouštějí cizinci v České republice protiprávního jednání?

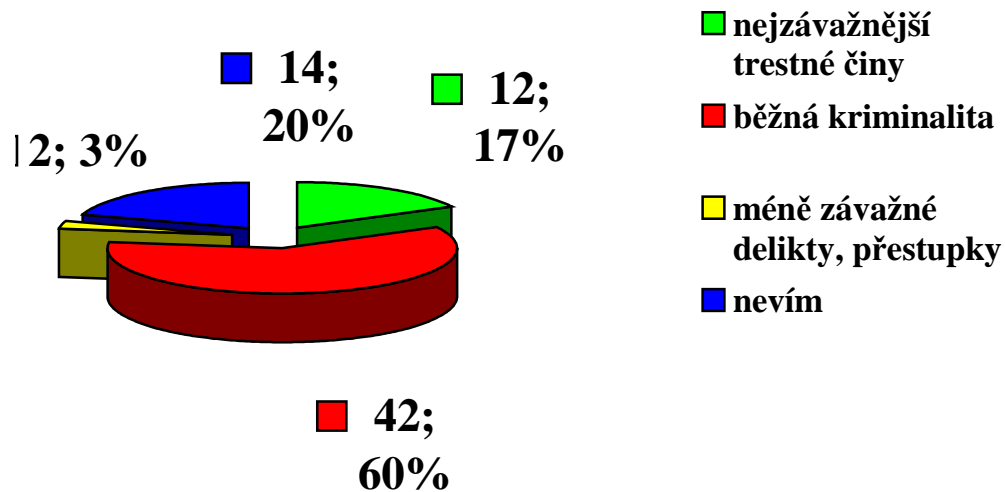

Graf 19

Největší skupina – 48% odpovědí bylo pro názor, že se cizinci dopouštějí protiprávního jednání stejně často, jako občané ČR. Další významná skupina dokonce uvádí, že se ho dopouštějí častěji. Pouze 3% uvedla, že se ho dopouštějí méně často. Spíše tedy výsledky svědčí pro jisté rozšíření předsudku, že cizinci porušují právo častěji; přitom co se týká osobní zkušenosti (viz bod 10.3), valná většina nikdy v konfliktu s cizincem nebyla. Patrně zde nastupují nespecifikované obavy – vyhodnocení získaných informací ze sdělovacích prostředků, ale i z doslechu apod.

9.7 Otázka č. 11

Jakého druhu protiprávního jednání se dopouštějí cizinci nejvíce?

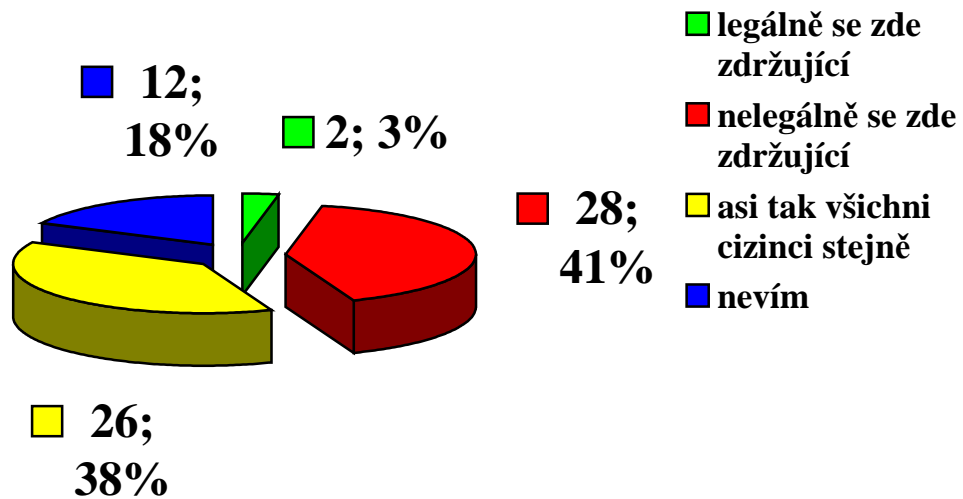

Graf 20

Nejvíce respondentů – 60% si myslí, že se cizinci nejvíce dopouštějí běžné kriminality. Nepřevládá (17%) názor (a také občas prezentovaný předsudek), že doménou cizinců je nejzávažnější kriminalita. Naopak, z logiky věci by zjevně vyplývalo, že se cizinci, stejně jako občané, zákonitě dopouštějí nejvíce (co do četnosti) méně závažných deliktů, např. přestupků. Např. cizinec projíždějící Českou republikou se jistě během cesty může běžně dopustit třeba i desítek dopravních přestupků, oproti běžné nebo dokonce závažné kriminalitě. Respondenti se však přiklonili k běžné kriminalitě, svědčí to tedy o jejich jistém posunu myšlení ve směru přičítat cizincům horší chování, než ve skutečnosti mají.

9.8 Otázka č. 12

Co se týká případného protiprávního jednání, kteří cizinci se ho častěji dopouštějí?

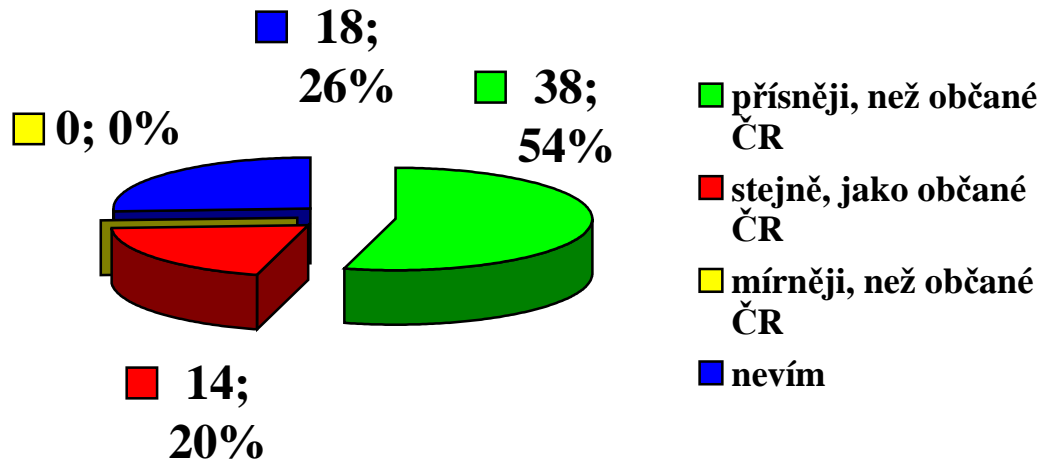

Graf 21

Významná (38%) část odpověděla, že se protiprávního jednání dopouštějí asi tak všichni cizinci stejně. Jelikož podle předchozích výsledků nemá většina zkušenost s protiprávním jednáním cizinců, vyjádřilo zde přes 80% respondentů spíše své názory, ovlivněné pocity, anebo logickou úvahou (např. každý nelegálně se zdržující cizinec se už pouhou nedovolenou přítomností dopouští protiprávního jednání).

9.9 Otázka č. 13

Jak by měli být trestáni cizinci, oproti občanům ČR?

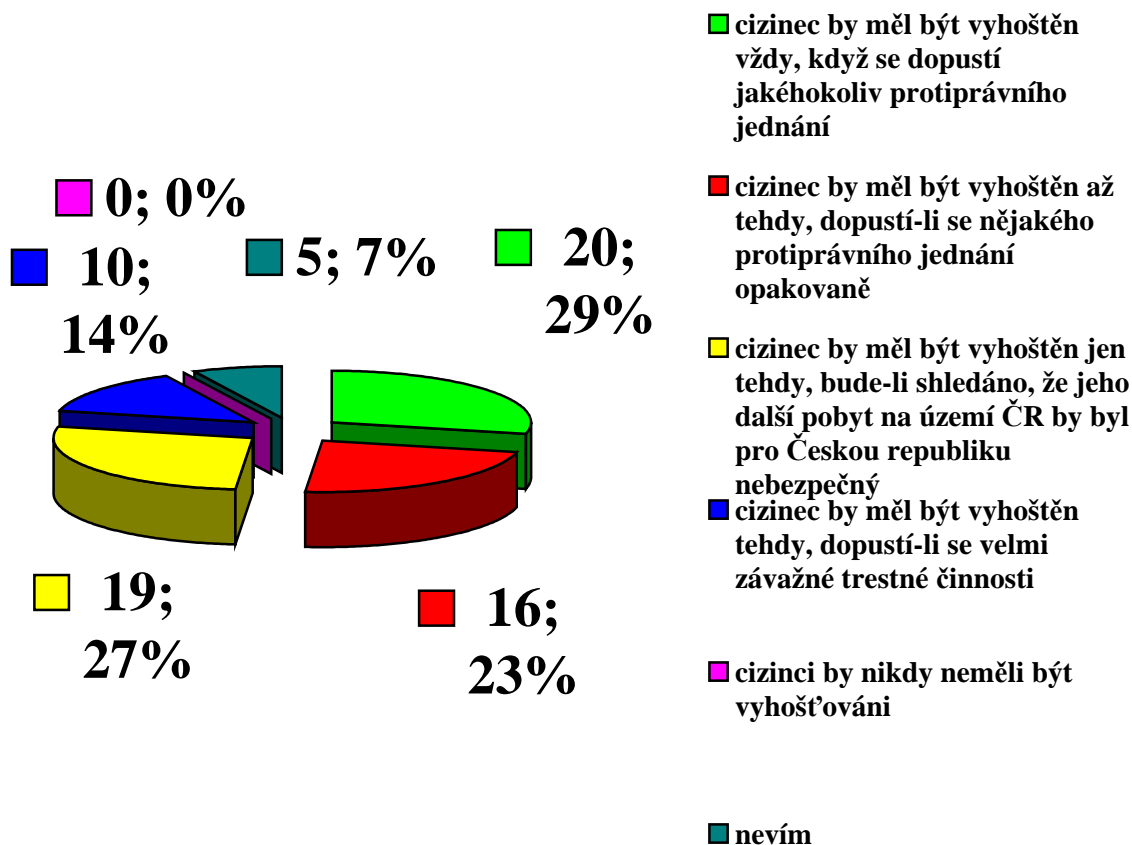

Graf 22

Obecně platnou právní zásadu, že všichni mají mít rovnost před zákonem nezastává celých 54% respondentů, což dokazuje rozšířenost předsudku, že cizinci mají tím spíše, když jsou hosty u nás dodržovat zákony a v případě, že je poruší, má následovat přísnější trest, než kdyby se protiprávního jednání dopustil občan ČR. Opačný pól – že mají být cizinci trestáni mírněji, nevykázal ani jeden respondent. Za poměrně rozšířenou (26%) neurčitou odpovědí bych viděl možná také neochotu na otázku pravdivě odpovědět – otázka rovnosti před zákonem je nejen zdejší základní právní zásadou a myslím, že proto mohl každý vyjádřit svůj názor, byť o právním postavení cizinců nemusí nic vědět.

9.10 Otázka č. 14

Jak nahlížíte na otázku vyhošťování cizinců z území ČR?

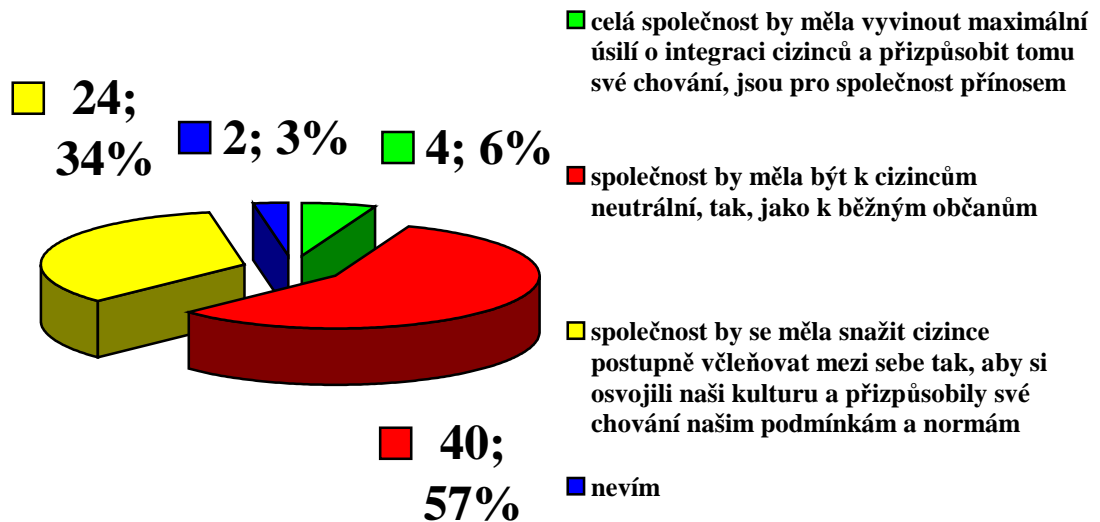
Graf 23

Zde byly odpovědi dosti diferencované. Zcela zápornou odpověď jsem téměř nepředpokládal a dokonce se neobjevila ani jedna. Ovšem na opačné straně stojící názor je zastoupen nejvýznamněji (29%).

Další nejvýznamnější hodnotou je 27% pro názor, že cizince by měl být vyhoštěn tehdy, bude-li shledáno, že jeho další pobyt na území ČR by byl pro Českou republiku nebezpečný. To spolu s 23% a 14% pro další méně restriktivní uplatnění vyhoštění nasvědčuje vyváženému postoji většiny respondentů k této problematice – uvědomují si nutnost ochrany České republiky a jejich obyvatel před některými cizinci, zároveň by však z pohledu na pobyt cizince v České republice extrémní trest vyhoštění uplatnili jen v kvalifikovanějších případech.

9.11 Otázka č. 15

Co soudíte o možnosti a potřebě integrace cizinců do společnosti?

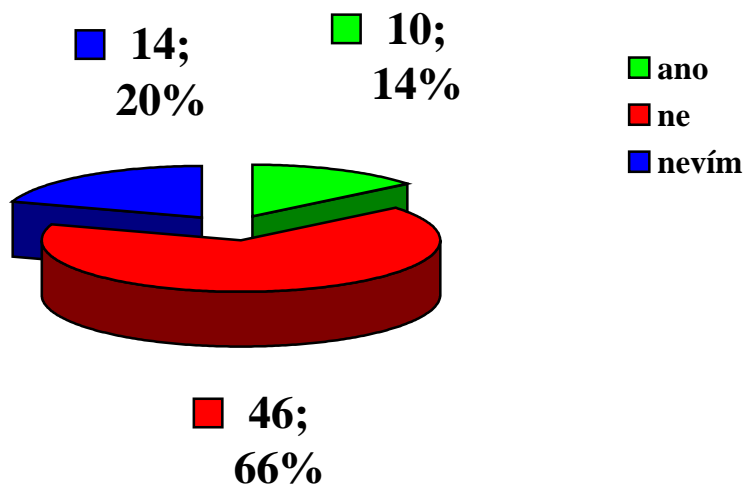

Graf 24

Výsledky svědčí o neutrálním postoji většiny (57%), ale je to v protikladu s výsledky bodu 10.9 – společnost by měla být k cizincům neutrální, jako k běžným občanům, ale současně by je trestala přísněji. Třetina respondentů soudí, že cizinci by se měli za aktivní účasti společnosti asimilovat. Ochotu se cizincům přizpůsobit projevila jen nevýznamná skupina. Je také zajímavé, že na tuto otázku určitým způsobem odpověděli téměř všichni respondenti, procento neurčitých odpovědí je zde nejmenší ze všech otázek, které neurčitou odpověď připouštěly. Svědčí to o tom, že toto téma je v populaci živé, lidé o něm přemýšlejí a zaujímají k němu postoje, které jsou též ochotni sdělit.

9.12 Otázka č. 16

Jste pro uplatňování pozitivní diskriminace (např. u přibližně rovnocenných uchazečů dostávají programově přednost uchazeči pocházející z etnických menšin) ve vztahu k cizincům?

Graf 25

Dvě třetiny respondentů tuto možnost odmítají, jen 14% by ji uvítalo. Poměrně významnou skupinu (20%) oproti předchozí otázce tvoří neurčité odpovědi. Přičetl bych to patrně neznalosti pojmu. Celkově tedy není společnost nakloněna protěžování cizinců na úkor většinové populace. To také koresponduje s výsledky většiny předchozích otázek.

ZÁVĚR

V této práci jsem se pokusil popsat a obsáhnout cizineckou problematiku, jako je přistěhovalectví, migrace, azyl, ochrana státní hranice, dále problémy terorismu, extremismu, rasismu, xenofobie a nelegální migrace. To se podle mého názoru podařilo, i když v průběhu práce jsem zjistil, že zvolené téma je široce zacíleno a některé otázky by si zasluhovaly podrobnějšího zkoumání, které by již rámec a rozsah této práce přesáhlo.

Definoval jsem určené pojmy, a to nejen obecně již od historických kořenů, ale i ve vztahu ke konkrétním podmínkám v České republice. Podrobněji jsem se věnoval migraci, kterou jsem rozdělil na legální, nelegální a souhrnně ekonomickou. Všechny její kategorie jsem dále konkretizoval, především pak pojem nelegální migrace, se kterou mám osobně praktické zkušenosti, vzhledem ke svému zaměstnání. Provedl jsem shromáždění a zkoumání vybraných statistických údajů, vztahujících se k cizinecké problematice a určil příčiny jejich vývoje, zvláště se zřetelem na vývoj stran povolování pobytu cizinců, kde jsem zjistil zřejmou souvislost s ekonomickou legislativou. Pojednal jsem též o vývoji azylové problematiky, kde vidím souvislost s kombinací aktuálně platné legislativy a mezinárodní situace. Poté jsem nastolil otázku problémů, plynoucích z migrace a přistěhovalectví, a to především terorismus, rasismus, xenofobii a extremismus. Shrnutí této otázky jsem provedl v bodě 7.5 Nelegální migrace jako problém.

Svým výzkumem jsem se zaměřil na otázku postoje občanů ve Zlínském kraji (jde o příhraniční kraj) ve vztahu k cizincům. Podle shromážděných dat a jejich vyhodnocení se ukazuje, že cizinecká problematika je zde obecně vnímána jako živá a většina populace o ni jeví zájem. Téměř ve všech odpovědích převažovaly odpovědi, určitým způsobem zaměřené. Pokud se týče možných extremistických a xenofobiích názorů tyto ve výzkumu obecně nepřevažovaly. Projevily se však některé předsudky o přístupu k cizincům, které sdílí značná část populace. Manifestovaly se zejména v části, kde byli respondenti dotazováni na udílení trestů cizincům, kde by většina prosazovala vyšší restrikcí, oproti občanům ČR.

Lze se na základě výzkumu domnívat, že ve většině případů mají obyvatelé Zlínského kraje neutrální, až vyvážený postoj k cizincům. Některé aspekty jejich postoje by bylo možné korigovat vhodnou osvětou, v kombinaci s legislativě represivní politikou státu, ale v neposlední řadě to taktéž závisí na samotných cizincích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) ŠIŠKOVÁ, T. *Menšina a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál: 2001. ISBN: 80-7178-648-9
- (2) ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál: 2002. ISBN: 80-7178-648-8
- (3) BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*. 1. vyd. Praha: b.n., 2005. ISBN: 80-7178-678-0
- (4) *Nečitelní cizinci*. Praha: Multikulturní centrum Praha,o.s.: 2003.ISBN: 80-239- 1137-6
- (5) Přistěhovalecká historie. Dostupný z:
<http://www.migraceonline.cz/abc.shtml#5> [cit. 2006-04-11]
- (6) Fenomén migrace obecně. Dostupný z:
<http://www.mvcr.cz/azyl/migrace.html> [cit. 2006-04-11]
- (7) Migrace. Dostupný z:
<http://www.mvcr.cz/azyl/slovník> [cit. 2006-04-11]
- (8) Cizinci v České republice. Dostupný z:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/co_je_nelegalni_migrace [cit. 2006-04-11]
- (9) Ukrajinci v ČR. Dostupný z:
<http://www.socioweb.cz/index.php3?disp=aktuality> [cit. 2006-04-11]
- (10) Vietnamci v ČR. Dostupný z:
<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2005040901#1989> [cit. 2006-04-11]
- (11) Počty ekonomicky aktivních cizinců. Dostupný z:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/popis_aktualniho_vyvoje_ekonomicka_aktivita
[cit. 2006-04-11]
- (12) Dočasná ochrana. Dostupný z:
<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=4> [cit. 2006-04-11]
- (13) Terorismus. Dostupný z:
www.bis.cz/vz2001/vz2001_10.html [cit. 2006-04-16]

- (14) Masová migrace. Dostupný z:
<http://www.euractiv.cz> [cit. 2006-04-16]
- (15) Extremismus. Dostupný z:
<http://www.mvcr.cz/soutez/zpravy/extremis.html> [cit. 2006-04-17]
- (16) Extremismus. Dostupný z www:
http://pes.internet.cz/veda/clanky/11524_0_0_0.html [cit. 2006-04-17]
- (17) Extremismus. Dostupný z:
http://www.mvcr.cz/soutez/zpravy/ex_osoby.html [cit. 2006-04-17]
- (18) Počty migrantů. Dostupný na:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/vnitni_a_zahranicni_migrace [cit. 2006-05-25]
- (19) Počty nelegálních migrantů. Dostupný na:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/nelegalni_migrace [cit. 2006-05-25]
- (20) Počty ekonomicky aktivních cizinců. Dostupný na:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/ekonomicka_aktivita [cit. 2006-05-25]
- (21) Počty žadatelů o azyl a azylanti v ČR. Dostupné na:
http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/azyloverizenia_azynti [cit. 2006-05-25]

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1** Přistěhovalí ze zahraničí – podle státního občanství – **str. 14**
- Graf 2** Vystěhovalí do zahraničí – podle státního občanství – **str. 14**
- Graf 3** Vnitřní stěhování v ČR – podle státního občanství – **str. 14**
- Graf 4** Nelegální migrace v letech 2000 – 2004 – **str. 18**
- Graf 5** Nelegální migrace přes státní hranice – **str. 18**
- Graf 6** Nelegální migrace přes státní hranice – 7 nejčastějších st. občanství – **str. 18**
- Graf 7** Zaměstnanost cizincův podle státního občanství – **str. 28**
- Graf 8** Zaměstnanost cizincův podle typu ekonomické aktivity – rok 2005 – **str. 28**
- Graf 9** Zaměstnanost cizincův podle typu ekonomické aktivity v letech 1997 – 2005 – **str. 28**
- Graf 10** Počet žadatelů o azyl v ČR v letech 1990 – 2005 – **str. 33**
- Graf 11** Počet udělených azylů v letech 1990 – 2005 – **str. 33**
- Graf 12** Měsíční počty žadatelů o azyl v období 30.4.2005 – 30.4.2006 – **str. 33**
- Graf 13** Nejčastější státní občanství žadatelů o azyl k 30.4.2006 – **str. 33**
- Graf 14** 9.1 Otázka č. 5 – **str. 45**
- Graf 15** 9.2 Otázka č. 6 – **str. 46**
- Graf 16** 9.3 Otázka č. 7 – **str. 47**
- Graf 17** 9.4 Otázka č. 8 – **str. 48**
- Graf 18** 9.5 Otázka č. 9 – **str. 49**
- Graf 19** 9.6 Otázka č. 10 – **str. 50**
- Graf 20** 9.7 Otázka č. 11 – **str. 51**
- Graf 21** 9.8 Otázka č. 12 – **str. 52**
- Graf 22** 9.9 Otázka č. 13 – **str. 53**
- Graf 23** 9.10 Otázka č. 14 – **str. 54**

Graf 24 9.11 Otázka č. 15 – str. 55

Graf 25 9.12 Otázka č. 16 – str. 56

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Dotazník.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážený pane, vážená paní

dostal se Vám do rukou dotazník, který je součástí sociologického výzkumu zaměřeného na postoj k cizincům, vyskytujícím se na území ČR.

Tento dotazník je anonymní. Dovoluji si Vás požádat, aby jste své odpovědi a názory označili v souladu s Vašimi postoji a názory.

Dotazník je sestaven tak, že odpovědi jsou většinou předepsány a Vy pouze zakroužkujete tu, která je podle Vás správná, anebo se z navržených nejvíce blíží Vašim představám. Vždy však označte pouze jednu z možných odpovědí. Tam, kde je možnost odpověď dopsat, napište odpověď vlastními slovy, či podle zadání. Pokud by snad Vaší odpovědi nevyhovovala ani jedna z navržených, na otázku neodpovídejte.

Děkuji

1. Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Váš věk.....

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a) základní
- b) střední bez maturity
- c) úplné střední (s maturitou)
- d) vysokoškolské

4. Jaké je Vaše povolání?.....

5. Komunikoval-a jste někdy s cizincem žijícím v ČR?

- a) ano, často
- b) ano, ale ne mnohokrát
- c) ne

6. Kde se nejčastěji setkáváte s cizinci, kteří žijí v ČR?

- a) v zaměstnání
- b) mezi přáteli
- c) mezi známými
- d) pouze na veřejnosti (v obchodech, restauracích apod.)

7. Měl-a jste někdy konflikt s cizinci, kteří žijí v ČR?

- a) ano, často
- b) ano, ale ne mnohokrát
- c) ano jednou
- d) ne

8. Znáte zákony, upravující pobyt cizinců na území ČR?

- a) ano, velmi dobře
- b) ano, ale ne moc dobře
- c) něco jsem o nich slyšel-a
- d) ne, nic mě to neříká

9. Myslíte si, že současná legislativa upravující pobyt cizinců na území ČR je dostatečná?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Jak často se podle Vás dopouštějí cizinci v České republice protiprávního jednání?

- a) velmi často
- b) stejně, jako občané ČR
- c) méně často, než občané ČR
- d) nevím

11. Jakého druhu protiprávního jednání se dopouštějí cizinci nejvíce?

- a) nejzávažnější trestné činy
- b) běžná kriminalita
- c) méně závažné delikty, přestupky
- d) nevím

12. Co se týká případného protiprávního jednání, kteří cizinci se ho častěji dopouštějí?

- a) legálně se zde zdržující
- b) nelegálně se zde zdržující
- c) asi tak všichni cizinci stejně
- d) nevím

13. Jak by měli být trestáni cizinci, oproti občanům ČR?

- a) přísněji, než občané ČR
- b) stejně, jako občané ČR
- c) mírněji, než občané ČR
- d) nevím

14. Jak nahlížíte na otázku vyhošťování cizinců z území ČR?

- a) cizinec by měl být vyhoštěn vždy, když se dopustí jakéhokoliv protiprávního jednání
- b) cizinec by měl být vyhoštěn až tehdy, dopustí-li se nějakého protiprávního jednání opakovaně
- c) cizinec by měl být vyhoštěn jen tehdy, bude-li shledáno, že jeho další pobyt na území ČR by byl pro Českou republiku nebezpečný
- d) cizinec by měl být vyhoštěn tehdy, dopustí-li se velmi závažné trestné činnosti
- e) cizinci by nikdy neměli být vyhošťováni
- f) nevím

15. Co soudíte o možnosti a potřebě integrace cizinců do společnosti?

- a) celá společnost by měla vyvinout maximální úsilí o integraci cizinců a přizpůsobit tomu své chování, jsou pro společnost přínosem
- b) společnost by měla být k cizincům neutrální tak, jako k běžným občanům
- c) společnost by se měla snažit cizince postupně včleňovat mezi sebe tak, aby si osvojili naši kulturu a přizpůsobily své chování našim podmínkám a normám
- d) nevím

16. Jste pro uplatňování pozitivní diskriminace (např. u přibližně rovnocenných uchazečů dostávají programově přednost uchazeči pocházející z etnických menšin) ve vztahu k cizincům?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím